

LOKALNI PROGRAM ZA KULTURO V MESTNI OBČINI NOVA GORICA 2019–2023

Nova Gorica
Oktober 2019

Pripravljalci gradiva:

- občinska uprava Mestne občine Nova Gorica
- delovna skupina za pripravo lokalnega programa za kulturo
- Vesna Humar, svetovalka za koordinacijo in sestavo kulturnega programa za kandidaturo Nove Gorice in Gorice za Evropsko prestolnico kulture leta 2025

Lokalni program za kulturo 2019–2023

1	Uvod	6
1.1	Zakaj Lokalni program za kulturo	6
1.2	Podlaga in temeljna načela	7
1.2.1	Formalni okvir	7
1.2.2	Temeljna načela kulturne politike – pravica do kulture	7
1.2.3	Drugo	8
1.3	Metodologija sprejemanja in evalvacije	8
1.3.1	Metodologija sprejemanja	8
1.3.2	Metodologija evalvacije doseganja ciljev	8
2	Izhodišča in vizija	9
2.1	Nova Gorica 2026	9
2.2	Pomen kulture za trajnostni razvoj občine in regije	10
2.3	Kultura in javni interes	11
3	Kultura v Novi Gorici – analiza razmer, izzivi in usmeritve	12
3.1	Nosilci javnega interesa na področju kulture	12
3.1.1	Javni zavodi na področju kulture	12
	Goriška knjižnica Franceta Bevka	12
	Goriški muzej Kromberk – Nova Gorica	12
	Kulturni dom Nova Gorica	13
	Pokrajinski arhiv v Novi Gorici	13
	Slovensko narodno gledališče Nova Gorica	13
	Zavod za varstvo kulturne dediščine – Območna enota Nova Gorica	14
3.1.2	Nevladni sektor	14
	Nevladne organizacije	14
	Nevladne organizacije, v okviru katerih izvajalci delujejo poklicno	14
	Nevladne organizacije v javnem interesu	15
	Samostojni ustvarjalci na področju kulture	15
3.1.3	Ljubiteljska kultura in drugi izvajalci s kulturo povezanih vsebin	15
	Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti, Območna izpostava Nova Gorica	15
	Zveza kulturnih društev Nova Gorica	16
	Kulturna društva	16
	Raziskovalna postaja ZRC SAZU Nova Gorica	16
	Druge izobraževalne, raziskovalne in druge ustanove	16
	Zbiranje in ohranjanje nematerialne in materialne kulturne dediščine	16
	Dejavnosti za posebne skupine prebivalstva in ranljive skupine	16
	Ustvarjalni posamezniki	17
	Dolgoročne usmeritve	17
3.2	Umetniška ustvarjalnost	17

3.2.1 Vizualne umetnosti	17
Dolgoročne usmeritve	18
3.2.2 Glasbena umetnost	18
Dolgoročne usmeritve	19
3.2.3 Bralna kultura, dejavnost knjižnic in založništvo	19
Dolgoročne usmeritve	20
3.2.4 Uprizoritvene umetnosti	20
Dolgoročne usmeritve	20
3.2.5 Film in avdiovizualna produkcija	21
Dolgoročne usmeritve	21
3.2.6 Novi mediji in intermedijske ter sodobne umetniške prakse	21
Dolgoročne usmeritve	22
3.3 Dediščina	22
3.3.1 Nepremična kulturna dediščina	22
Dolgoročne usmeritve	23
3.3.2 Premična kulturna dediščina	23
Dolgoročne usmeritve	23
3.3.3 Nesnovna (živa) kulturna dediščina	24
Dolgoročne usmeritve	24
3.4 Kulturni turizem	24
3.4.1 Temelji kulturno-turistične ponudbe	25
Identiteta mesta	25
Kulturna dediščina	25
Zeleno in trajnostno mesto	26
Gastronomska ponudba	26
Festivalska dejavnost	26
Čezmejnost in somestje	26
3.4.2 Medresorsko usklajeno delovanje kot predpogoj za sistematičen razvoj kulturno-turističnih vsebin	27
Dolgoročne usmeritve	27
3.5 Kreativne industrije	27
Dolgoročne usmeritve	28
4 Javna infrastruktura za kulturo	29
4.1 Pregled javne infrastrukture	29
4.1.1 Nepremičnine, namenjene opravljanju kulturne dejavnosti	29
4.1.2 Druga infrastruktura na področju kulture	29
Objekti po KS, ki se (med drugim) uporabljajo za izvajanje kulturnih aktivnosti	29
Šole, vrteci in športni objekti	30
Sakralni objekti	30
Zasebni objekti	30
4.2 Vlaganje v javno infrastrukturo za kulturo	30

4.2.1 Večji infrastrukturni projekti na področju kulture do 2026	30
Vzpostavitev novega kulturnega centra	30
Ureditev Trga Evrope	30
Oživitev Železniške postaje in revitalizacija obmejnega pasu	30
Vozlišče kreativnih praks	31
Obnova vile Bartolomei	31
Obnova gradu Kromberk	31
Nadgradnja Točke ZKD Nova Gorica	32
4.2.2 Optimalna zasedenost kulturne infrastrukture	32
4.2.3 Javni odprti prostori	32
4.2.4 Revitalizacija degradiranih prostorov	32
4.2.5 Dolgoročne usmeritve za krepitev javne infrastrukture za kulturo	33
5 Podporne aktivnosti za razvoj kulture v mestni občini	34
5.1 Informiranje	34
5.2 Zaposlovanje in izobraževanje akterjev na področju kulture	34
5.2.1 Zaposlovanje	34
5.2.2 Izobraževanje	34
5.3 Razvoj občinstva	35
5.4 Kulturno-umetnostna vzgoja	35
5.5 Pomoč pri črpanju evropskih sredstev	36
5.6 Regionalna mreža	36
5.7 Razvijanje enotnosti somestja	36
Dolgoročne usmeritve	37
6 Financiranje kulture v MONG	38
6.1 Financiranje javnih zavodov s področja kulture	39
6.2 Financiranje programov s področja ljubiteljstva	40
6.3 Financiranje nevladnega sektorja na področju kulture	40
6.4 Sofinanciranje Raziskovalne postaje ZRC SAZU Nova Gorica	41
6.5 Povzetek ukrepov za dvig sredstev, namenjenih kulturi, v obravnavanem obdobju	41
6.5.1 Dvig proračunskih sredstev	41
6.5.2 Povečanje regijske participativnosti	41
6.5.3 Povečanje priliva evropskih sredstev	41
6.5.4 Povečanje priliva sredstev iz državnega proračuna	41
6.5.5 Nadgradnja sodelovanja z zasebnim sektorjem	41
6.5.6 Financiranje Evropske prestolnice kulture	42
6.5.7 Evropsko združenje za teritorialno sodelovanje	42
7 Strateški cilji	43
7.1 Nova Gorica kot pomembno umetniško in ustvarjalno središče	43
Cilj 1: Nov čezmejni kulturni center	44

Cilj 2: Revitalizirana Trg Evrope in območje Železniške postaje z urbanistično zasnovano urbanega obmejnega pasu	44
Cilj 3: Vzpostavljeno in delujoče knjigotrško središče	45
Cilj 4: Vzpostavljena večjezična informacijska platforma	45
Cilj 5: Uvedba večletnih razpisov za projekte v kulturi	46
Cilj 6: Večja dostopnost in urejenost javnih površin in plakatnih mest	46
Cilj 7: Vzpodbujanje čezmejnega sodelovanja	46
7.2 Goriška kot destinacija kulturnega turizma	47
Cilj 1: Kulturna identiteta, vključena v komunikacijsko in trženjsko podobo mesta.	47
Cilj 2: Izbrani elementi dediščine za razvoj kulturno-turistične ponudbe v MONG	48
Cilj 3: Nova Gorica – festivalsko mesto	48
7.3 Obnovljena in oživiljena kulturna dediščina	49
Cilj 1: Vpis arhitekturnih in urbanističnih objektov in posegov v Novi Gorici v register dediščine	49
Cilj 2: Priprava podlag za vzpostavitev mehanizma za podporo zasebnim lastnikom pri prenovi objektov na urbanem območju Nove Gorice in v območjih naselbinske dediščine MONG	49
Cilj 3: Obnova in revitalizacija gradu Rihemberk	50
Cilj 4: Obnova in revitalizacija Laščakove vile s parkom	50
Cilj 5: Obnova vile Bartolomei	51
Cilj 6: Mapiranje urbanih prostorov	51
Cilj 7: Evidenca plastik	52
Cilj 8: Vpisi v register nesnovne kulturne dediščine ter druge oblike zaščite in ohranjanja	52
Cilj 9: Ovrednotenje in promocija dediščine aleksandrink	53
7.4 Nova Gorica – mlado mesto	53
Cilj1: Vozlišče kreativnih praks	53
Cilj2: Izhodišča za strategijo revitalizacije degradiranih prostorov	54
7.5. Evropska prestolnica kulture	54

1 Uvod

1.1 Zakaj Lokalni program za kulturo

Nova Gorica ima velik potencial, da se razvije v pomembno kulturno in ustvarjalno središče ter da vzpostavi kulturo kot silo, ki izboljšuje kakovost življenja prebivalcev Mestne občine Nova Gorica (v nadaljevanju: MONG), poveča prepoznavnost mesta in občine ter gradi in spodbuja razvojne priložnosti.

Prednosti občine na kulturnem področju so:

- visoko kakovostne kulturne ustanove, nekatere z lastno vrhunsko umetniško produkcijo;
- razvejana in pestra mreža nevladnih organizacij na področju kulture, med katerimi so tako neodvisni producenti umetniških vsebin kot ustvarjalci na področju ljubiteljske kulture;
- nekatera kakovostna in sodobna prizorišča;
- bogata in razvejana kulturna dediščina, ki ponuja velike možnosti za razvoj kulturnega turizma;
- izobraževalne ustanove na področju umetnosti in kulture (glasbeno šolstvo, umetniška gimnazija, akademija umetnosti);
- geostrateški položaj tik ob meji, na kulturnem in jezikovnem stičišču;
- bogata nesnovna kulturna dediščina, ki je zasidrala umetnost med civilizacijske vrednote prebivalstva.

Slabosti, ki onemogočajo polno uresničitev kulturnega potenciala občine, so:

- nepovezanost med akterji na področju kulture ter šibek in nesistemiziran dialog med kulturo, upravo in političnimi odločevalci;
- pomanjkljiva infrastruktura (predvsem potreba po novem kulturnem centru in po sodobnem mestnem galerijskem prostoru);
- pomanjkanje vadbenih prostorov, predvsem za večje instrumentalne, vokalne, plesne, folklorne, gledališke sestave in produkcijska sodelovanja;
- pomanjkanje sredstev za financiranje projektov in vlaganje v obnovo materialne dediščine, ki je deloma povezano z ekonomsko marginalizacijo občine in centralizacijo države;
- šibke večine ustvarjalcev in producentov za pridobivanje finančnih sredstev na nacionalni in mednarodni ravni;
- težave v povezovanju med javnim in zasebnim sektorjem, med občinami v regiji in v čezmejnem sodelovanju;
- prešibka odmevnost domačih kulturnih festivalov v nacionalnem ali evropskem prostoru;
- dviganje povprečne starosti občinstva in težave pri nagovarjanju in aktivaciji novih generacij ter počasno uresničevanje ambicije o čezmejnem občinstvu;
- slabo informiranje in pomanjkljiva koordinacija kulturnih dogodkov.

Krepitev prednosti ter blažitev in odprava slabosti zahtevajo dolgoročni strateški pristop, ki bo ustvarjal in ohranjal trende skozi daljše časovno obdobje ter bo hrbtenica, na katero bodo občinske uprave lahko pripenjale svoje sprotne odločitve o financiranju kulture, organizaciji dejavnosti in vlaganju v infrastrukturo.

Ambicija strateškega dokumenta je, da zaobjame kompleksnost teme in hkrati določi preverljive, merljive in uresničljive cilje. Lokalni program za kulturo v Mestni občini Nova Gorica 2019–2023 (v nadaljevanju: LPK) obravnava obdobje 2019–2023, dodaja pa dolgoročne usmeritve do leta 2026. Skozi celotni dokument zato ob ciljih, opremljenih s kazalniki, ki omogočajo evalvacijo uresničevanja, navajamo tudi dolgoročne usmeritve.

Kratka opredelitev pojmov, ki jih uporablja dokument:

- **dolgoročne usmeritve** so kompleksne vsebinske usmeritve, ki izhajajo iz analize stanja na posameznem področju ter iz dolgoročnih vizij nosilcev dejavnosti in MONG. Opredeljujejo vrednote in naravnost kulturne politike v MONG do leta 2026 in so skladni z vizijo, opredeljeno v poglavju 2.1 tega dokumenta. So podlaga, iz katere izhajajo tako strateški cilji kot posamični cilji, opredeljeni znotraj petih strateških ciljev. So tudi orodje kontinuitete v načrtovanju lokalne kulturne politike, saj bodo poleg evalvacije pomembno izhodišče za pripravo LPK v MONG za naslednje štiriletno obdobje;

- **strateški cilji** se naslanjajo na dolgoročne usmeritve in opredeljujejo osrednje poudarke kulturne politike v MONG v prihajajočem štiriletnem obdobju;
- **cilji z nosilci in kazalniki** so umeščeni znotraj strateških ciljev. Opredeljujejo konkretne dejavnosti in ukrepe na različnih področjih ter imajo določene kazalnike uresničevanja in nosilce. So podlaga za evalvacijo uresničevanja LPK.

* Opomba: V tem programu uporabljeni izrazi, ki se nanašajo na osebe in so zapisani v moški slovnični obliki, so uporabljeni kot nevtralni za ženski in moški spol.

1.2 Podlaga in temeljna načela

1.2.1 Formalni okvir

Za kulturo oziroma za kulturne dejavnosti zakonodaja v Sloveniji določa javni interes, ki temelji na zagotavljanju javnih kulturnih dobrin, s katerimi se uresničuje kulturni razvoj Slovenije in slovenskega naroda, za katerega skrbijo Republika Slovenija in lokalne skupnosti. Javni interes za kulturo se tako po Zakonu o uresničevanju javnega interesa za kulturo (v nadaljevanju: ZUJIK) uresničuje predvsem z zagotavljanjem pogojev za: kulturno ustvarjalnost, dostopnost kulturnih dobrin, kulturno raznolikost, upravljanje in razvoj slovenskega jezika, slovensko kulturno identiteto, skupen slovenski kulturni prostor ter mednarodno prepoznavnost in uveljavitev slovenske kulture in umetnosti v mednarodnem prostoru.

Lokalne skupnosti uresničujejo javni interes z zagotavljanjem kulturnih dobrin kot javnih dobrin ter z načrtovanjem, gradnjo in vzdrževanjem javne kulturne infrastrukture. ZUJIK določa, da se javni interes za kulturo na lokalni ravni določi z lokalnim programom za kulturo, ki upošteva načela in usmeritve nacionalnega programa za kulturo, hkrati pa odgovarja na izzive, posebnosti in priložnosti lokalne skupnosti. Nacionalni program za kulturo je v ZUJIK opredeljen kot strateški dokument razvojnega načrtovanja kulturne politike, ki izhaja iz zgodovinsko doseženega položaja kulture in s katerim se ugotovi vloga kulture v razvoju Slovenije in slovenskega naroda ter javni interes zanjo, opredeli področja kulture, kjer se zagotavljajo kulturne dobrine kot javne dobrine, načrtuje investicije v javno kulturno infrastrukturo. Sprejema se za obdobje najmanj osmih let. Po sprejetju nacionalnega programa je potrebno pripraviti in sprejeti še štiriletni akcijski načrt za njegovo izvajanje. Mestne občine kot kulturna središča širšega območja se zavežejo k sprejemu samostojnega LPK.

Lokalna skupnost zagotavlja javne kulturne dobrine v obliki oziroma na način javne službe in s podporo posamičnim kulturnim projektom ter javnim kulturnim programom.

1.2.2 Temeljna načela kulturne politike – pravica do kulture

LPK izhaja iz osnovnega postulata, ki je zapisan v mednarodnem dokumentu Agenda 21, da je kultura človekova pravica in eden izmed štirih temeljnih stebrov razvoja. Pravica do kulture je torej temeljno vodilo tega dokumenta. Ta pravica je morda kdaj nevede kršena, saj so učinki kulture mnogokrat težko kratkoročno in neposredno merljivi, vendar so nujni za optimalni razvoj civilizirane, na dialogu, sodelovanju in blaginji temelječe družbe, in odgovornega, ozaveščenega in empatičnega posameznika kot njenega najpomembnejšega gradnika. Zato je pomembno, da strateški dokument usmeri pozornost na odnose med lokalno skupnostjo, nosilci kulturnih dejavnosti in državo ter ustvari pogoje za razvoj kulturnega sektorja tudi v sodelovanju z drugimi sektorji.

Strateški dokument vzpostavlja nove smernice in cilje za razvoj kulture v MONG, hkrati pa ohranja stik in kontinuiteto z dosedanjimi izhodišči in načeli kulturne politike v lokalni skupnosti, ki so:

- načelo dostopnosti javnih kulturnih dobrin in storitev vsem prebivalcem in obiskovalcem MONG, ne glede na socialni status ali življenjsko obdobje;
- načelo spodbujanja kakovostne kulturne produkcije na vseh področjih ustvarjanja, ki bistveno sooblikuje kulturno podobo Nove Gorice kot središča Goriške in hoče dejavno sooblikovati podobo tega dela Slovenije;
- načelo večanja raznolikosti kulturne produkcije, na podlagi katere nastajajo in sobivajo tradicionalne in nove umetniške prakse ter estetike različnih generacij ustvarjalcev;

- načelo kulture kot ključne dimenzije kakovosti bivanja in socialne kohezivnosti ter pomembnega dejavnika razvoja slehernega posameznika.

1.2.3 Drugo

Dokument je usklajen s področno in drugo zakonodajo ter programsko knjigo Nove Gorice za kandidaturo za naziv Evropske prestolnice kulture 2025 (v nadaljevanju: EPK 2025).

1.3 Metodologija sprejemanja in evalvacije

1.3.1 Metodologija sprejemanja

Pri pripravi LPK je ob usmeritvah in organizaciji občinske uprave sodelovala desetčlanska delovna skupina, sestavljena iz strokovnjakov z različnih kulturnih področij. Izhodišča za strateški dokument so bila pripravljena na osnovi zbiranja primarnih in sekundarnih podatkov. Viri za slednje so letna poročila o izpolnjevanju ciljev kulturnih dejavnosti v minulih obdobjih, domača in tuja literatura, različne statistične baze in drugi. Za zbiranje primarnih podatkov smo kot metodološko orodje uporabili vprašalnik in spletno anketo. Vprašalnik odprtega tipa je bil namenjen javnim zavodom, nevladnim organizacijam in samozaposlenim v kulturi ter krajevnim skupnostim, medtem ko je bila spletna anketa, namenjena zainteresirani javnosti, sestavljena polstrukturirano – večina vprašanj je bila zaprtega tipa, pri določenih vprašanjih pa smo ponudili možnost spontanega predloga anketirancev.

Na podlagi teoretičnih in analitičnih izsledkov so bila pripravljena izhodišča in definicije s področja kulture v uvodnem delu tega dokumenta ter izhodišča za oblikovanje strateških ciljev in ukrepov na področju kulture.

Faze v nastajanju kulturnega programa:

- analiza povezanih občinskih in nacionalnih zakonodajnih in strateških dokumentov;
- analiza drugih sekundarnih virov;
- izvedba anketnega vprašalnika med nosilci dejavnosti in spletne ankete med občani;
- urejanje in pregled gradiva;
- pregled ciljev kulturnih izvajalcev, priprava analize anket;
- definiranje smernic in strateških ciljev;
- urejanje vsebinskih elementov in oblikovanje osnutka LPK;
- dopolnitev in potrditev osnutka na sestankih delovne skupine;
- preverjanje in dopolnjevanje ciljev z občinsko upravo MONG;
- javna obravnava LPK;
- razprava o predlogu LPK na Odboru za kulturo, šolstvo in šport;
- sprejem LPK na Mestnem svetu MONG.

1.3.2 Metodologija evalvacije doseganja ciljev

Evalvacija uresničevanja strateških ciljev in ukrepov, zapisanih v LPK, bo potekala s pripravo letnih poročil Mestnemu svetu MONG za preteklo proračunsko leto (poročilo se objavi tudi na spletni strani MONG). Poročilo mora vsebovati oceno izvajanja programa, obenem pa lahko predlaga tudi spremembe in dopolnitve. Mestni svet se do poročila in morebitnih popravkov programa opredeli.

Za spremljanje izvajanja LPK skrbi oddelek za družbene dejavnosti MONG.

Kazalnike uresničevanja dokument določa ob posamičnih ciljih. Ob tem pa spremljanje implementacije vključuje še horizontalne kvantitativne kazalnike, ki so:

- obseg in struktura sredstev iz občinskega proračuna, namenjenih kulturi v posamičnem proračunskem letu;
- obseg in struktura finančnih sredstev iz drugih virov, namenjenih kulturnim programskim in infrastrukturnim projektom na območju MONG;
- število izvedenih dogodkov in število obiskovalcev;
- število ogledov stavb kulturne dediščine in muzejskih zbirk;
- podatki o turističnem obisku občine;

- število delujočih poklicnih nevladnih organizacij in ljubiteljskih društev na področju kulture;
- število sprejetih aktov in dokumentov na področju kulture;
- drugi kvantitativni kazalci, ki se opredelijo glede na opažene pojave in trende v obravnavanem obdobju.

2 Izhodišča in vizija

2.1 Nova Gorica 2026

Kar osmišlja LPK, je pogled na prihodnost občine. Smisel strateških smernic in ciljev je, da podpirajo tiste razvojne trende, ki bodo pripeljali do občine, kakršne si želimo. Vizija kot uvod v strateški dokument je namenjena ohranjanju stika med sedanjimi strateškimi odločitvami in dolgoročnimi pogledi na prihodnost lokalne skupnosti.

Nova Gorica 2026 bo:

- odprta skupnost s posluhom za umetnost in znanost;
- mlada skupnost z ugodnimi demografskimi trendi;
- skupnost dialoga in bogate ponudbe kulturnih vsebin;
- skupnost kulture razvoja;
- skupnost oživiljene dediščine;
- skupnost brez meja.

Nova Gorica je v letu 2026 sodobno, propulzivno in odprto evropsko mesto, ki ceni kakovost in stroko, spremlja pomembne globalne tokove na področju kulture, ekologije in gospodarstva ter jih soustvarja.

V času demografskega staranja celine, ko se mesta borijo za mlajšo populacijo, je MONG uspelo zabeležiti celo prirastek prebivalstva do 35. leta. Ponuja zelo široko razvejane srednješolske programe, med katerimi imajo pomembno vlogo umetniške smeri gimnazije in razvijajoči se višješolski programi. Med njimi so tudi programi Akademije umetnosti. Ta je v vseh letih obdržala in krepila svoj čezmejni in mednarodni značaj in je že tudi zavidljivo vpeta v sistem izmenjav študentov, profesorjev in praks. Dijaki in študenti se v mestu ne le učijo v svojih prostorih, temveč tudi v bolj ali manj formaliziranih združenjih. Tam tudi poučujejo in sodelujejo pri programih ter tako v pomembnem segmentu soustvarjajo kulturno krajino in utrip mesta in okolice. Pomemben faktor povezave med izobraževanjem in mestnim življenjem so zato razvite podpirne institucije, to so vse tiste strukture, ki omogočajo prebivalstvu tako dostopnost kulturnih dobrin kot tudi razvoj potencialov, pridobivanje veščin, udejstvovanje in nazadnje profesionalizacijo.

V Novi Gorici leta 2026 poteka intenziven dialog med različnimi akterji v kulturnem sektorju z namenom, da se kultura ne dogaja arbitrarno, kratkoročno in sporadično, temveč da akterji na strateški in dolgoročni način razvijajo programe in razdeljujejo ustvarjalna področja, se informirajo o medsebojnih dogodkih in sodelujejo pri tvorjenju novih, kompleksnejših programov. Dialog ni sad naključnosti in samovolje: skrb za povezovanje, kontinuiranost in fokus prevzema MONG. Ta nastopa v vlogah povezovalca kulturnega dogajanja, servisa za vse vpletene akterje in poroka izvrševanja javnega interesa. Kulturne vsebine, ki jih producirajo akterji v občini, so zato pestre, bogate in široko dostopne. Dostop do teh dobrin je ustvaril razgledano, kritično občinstvo, ki ima veliko civilno družbeno moč in sposobnost.

V Novi Gorici se leta 2026 kulturnih sredstev več ne deli, temveč se v kulturo vlaga. Razumevanje kulture kot neke specifične prostočasne dejavnosti, ki je bolj ali manj odvisna od javnih sredstvih in je namenjena ozkemu segmentu prebivalstva, je preseženo. Kultura je prepoznana kot eden od ključnih stebrov razvoja mesta in regije. Z razumevanjem kulture kot razvojne dejavnosti je MONG uspela dvigniti kakovost življenja prebivalstva in socialno vključenost ter povečati svojo prepoznavnost v nacionalnem in mednarodnem prostoru.

Strateška naravnost občine in vzpostavljen dialog med vsemi akterji sta v letu 2026 omogočila, da je v občini opazen delež kulturne dediščine ustrezno obnovljen, oživljen in osmišljen. Preko sodelovanja javnih zavodov in nevladnih organizacij ter izobraževalnih in drugih ustanov se je na ustrezen način sčasoma sestavil trajnejši program. Ta po eni strani na pravilen način izžareva zgodovinsko podobo in namen določene stavbe, po drugi pa jo nadgrajuje z novimi programi. Nova Gorica je v letu 2026 pomembna turistična destinacija tako za domačine kot za obiskovalce z vsega sveta.

Delovanje in življenje skupnosti ni ograjeno z mejami njene občine. Nova Gorica je realno in vidno središče regije ter je redno v dialogu in sodelovanju z vsemi občinami v Goriški statistični regiji. Prav tako tudi vsi akterji v kulturi redno sodelujejo, se izmenjujejo in delujejo na regionalni ravni. Prav tako je Nova Gorica vključena v skupno življenje s svojo starejšo sestro onkraj meje, Gorico, s katero skupno ustvarjata kulturno podobo regije. Nenazadnje pa je Nova Gorica pomemben sogovornik in zagovornik slovenske manjšine, s katero redno in dobro sodeluje ter ji je v oporo in pomoč.

Nova Gorica se je odločila za kandidaturo za naziv EPK 2025. Ne glede na to, ali je naziv pridobila ali ne, je postopek kandidature sprožil poglobljeno razpravo in kakovostni proces iskanja dolgoročnih rešitev za sproščanje kulturnega potenciala občine. Zato je ne glede na to, ali je pridobila naziv ali ne, Nova Gorica leta 2026 ena od evropskih kulturnih prestolnic.

2.2 Pomen kulture za trajnostni razvoj občine in regije

Kultura je za slovenski narod vedno igrala pomembno, če ne celo odločujočo vlogo. Dodatni pomen ima za Slovence na skrajnem zahodnem območju, kjer se slovanstvo srečuje z romanskim svetom. V času prebujanja narodov sta vzpostavitev galerij, čitalnic, tiskarn in založb po celem območju zgodovinske Goriške ter zelo razvejan razvoj časnikarstva in publicistike, osredinjenih predvsem v Gorici, ključno pripomogla k dvigu samozavesti Slovencev, k formiranju meščanskega in izobraženega slovenskega kadra ter k vidni prisotnosti slovenstva na narodnostno zelo mešanem območju. Ta široka kulturna organiziranost in ukoreninjenost med prebivalci je tudi botrovala k večjemu uporu in oteževala raznarodovalne politike v času fašizma. Čeprav so morale vse slovenske kulturne aktivnosti v tem obdobju preiti v ilegalo, so dobrih dvajset let skrbele, da sta se slovenska kultura, in s tem narodna zavest, še naprej ohranjali in širili. Po vojni in priključitvi tega dela Primorske matici je kultura, poleg ostalih sektorjev in služb, gotovo pomenila pomemben zidak v izgraditvi novega mesta – Nove Gorice. Namen takratnih oblasti je bil vzpostaviti institucije, ki bodo nudile osnovno ponudbo kulturnih dobrin novemu, predvsem delavskemu in kmečkemu prebivalstvu, pa tudi spodbujati mrežo in razvoj pristočasnih ljubiteljskih dejavnosti, tako v mestu kot na podeželju.

Rojstvo slovenske države in kasnejša vključitev Slovenije v mednarodne integracije sta prinesla priznanje slovenskega naroda, kulture in jezika kot enakovrednih med ostalimi evropskimi narodi, kulturami in jeziki. Zato se je tudi položaj kulture in njen namen, ki ga država ali lokalne skupnosti razumejo kot javni interes, spremenil. Po eni strani je kultura razbremenjena dolžnosti temeljnega ohranjanja narodnostne identitete in se lahko pomakne v polje ustvarjalne svobode in kritične refleksije ter samorefleksije. Po drugi strani pa je po osamosvojitvi kultura marsikje pristala na robu razvojnih razmišljanj, saj je prevladal redukcionistični pogled na blaginjo kot kopičenje materialnih dobrin in zapiranje v intimo. Odgovor kulturnikov je bil pogosto ločevanje od drugih sektorjev v družbi – predvsem gospodarstva – in zapiranje v samozadostne kroge.

Vendar družba ne more optimalno delovati, če je znotraj sebe zlomljena in sprta, in ne more se razvijati, če je eden od njenih temeljev prezrt in izključen iz javne razprave. Tako kot se družba ne more dobro razvijati, če nima dostopnega in široko organiziranega zdravstva, ki vključuje preventivo in kurativo, je usmerjeno tako v razvoj stroke kot v izobraževanje širšega prebivalstva in ima primerne prostore in specializirane zaposlene, tako tudi ne more, če nima dobro razvitega kulturnega sektorja. Takšen kulturni sektor mora omogočati široko dostopnost kulturnih dobrin, prebivalce angažirati in združevati ter jim omogočati smiselno razpravo in refleksijo, jih izobraževati in vključevati v globalne tokove. To se lahko zgodi le, če kultura sama krepi svoj sektor, kvalitetno opravlja svoje delo, tako na ljubiteljski kot na profesionalni ravni, se izobražuje in krepi mednarodna partnerstva ter

razvija svoj kreativni potencial, ki omogoča boljše razumevanje družbe in nove ideje, tudi na gospodarskem, socialnem in političnem področju.

MONG si želi, da bi s pomočjo LPK in zaveze za kandidaturo za EPK 2025 preko strateškega pristopa omogočila optimalni razvoj kulturnega sektorja. Da lahko kultura postane eden od motorjev trajnostnega razvoja občine za današnje in bodoče prebivalce ter s tem vzor za vse okoliške občine in druge primerljive kraje v Sloveniji in drugod po svetu. Za to ni potrebno, da kulturo obrzdamo in jo vodimo proti nečemu njej tujemu. Ni potrebno, da kulturo uporabimo kot sredstvo za doseg nekaterih drugih ciljev. Kar želimo doseči, je kulturi že lastno, sekundarne dobrobiti pa izhajajo iz njenega prostega in optimalnega delovanja. Cilj kulturne strategije je torej kultura sama.

2.3 Kultura in javni interes

Slovenska zakonodaja opredeljuje, da je kultura v javnem interesu, kar pomeni, da imajo prebivalci pravico do dostopa do kulturnih dobrin in da je zato tako državna kot lokalna oblast dolžna ustvarjati pogoje za optimalni razvoj kulture. Da bi to dosegla, mora lokalna oblast opredeliti cilje, ki jih hoče doseči ter temu primerno prirediti kulturno politiko, da bo v danem času dosegla določene cilje. Prenova modela kulturne politike pomeni ponovno premisliti, kakšen je status in kakšna je vloga kulture v sodobnem svetu – v svetu pospešenega razvoja tehnike in digitalizacije – v globalno povezanem svetu, v Evropski uniji, ki je uspela povezati države v enotno mednarodno telo, a se danes bori z razdrobljenostjo. Ob vsem tem seveda ne gre zanemariti trajnih in inherentnih lastnosti kulture kot take.

LPK zatorej v prvi vrsti ni namenjen popisu vseh pojavnosti kulture na teritoriju ali vseh kulturnih aktivnosti, ki jih izvajajo kulturni akterji v občini, čeprav je analiza stanja podlaga za razmislek o ciljnih, temveč je orodje, s katerim lokalna oblast pripoznava, opredeljujejo ter skrbi, da se izvršuje in tako uresničuje javni interes.

Povedano z drugimi besedami: LPK je temeljni strateški akt, ki opredeljuje javni interes ter načine in postopke, kako ga uresničevati prek odlokov, statutov in drugih dokumentov (čemur pravimo kulturna politika) ter način, kako ga kulturni akterji izvajajo oziroma sodelujejo pri njegovem izvajanju.

3 Kultura v Novi Gorici – analiza razmer, izzivi in usmeritve

3.1 Nosilci javnega interesa na področju kulture

Akterji so razdeljeni v tri skupine glede na način, intenzivnost in dinamiko njihovega vpliva na uresničevanje javnega interesa v kulturi. Razdelitev ni hierarhična, temveč nasprotno, izhaja iz predpostavke, da je kulturni prostor organska celota, ki jo oblikujejo različne silnice. Razlog za razdelitev je potreba po pregledni strukturi, ki ustreza dejanskim razmeram na področju kulturne in umetniške dejavnosti v MONG.

3.1.1 Javni zavodi na področju kulture

Javni zavodi redno in neposredno uresničujejo javni interes na področju kulture. Profesionalne ustanove kontinuirano delujejo na področju kulture in umetnosti, njihove dejavnosti, programi in projekti pa so sistemsko financirani iz javnih sredstev. Nekatere tovrstne ustanove, ki delujejo na območju MONG, deloma dobivajo sredstva iz državnega proračuna oziroma je Republika Slovenija njihova ustanoviteljica. Redno neposredno uresničevanje javnega interesa pomeni, da akterji javnega interesa ne uresničujejo le skozi kulturne ali umetniške projekte, temveč predstavlja njihovo delovanje neločljiv, homogen prelet umetniških, izobraževalnih, promocijskih, motivacijskih, organizacijskih in drugih dejavnosti, ki neprekinjeno in neposredno uresničujejo javni interes na področju kulture v MONG.

Goriška knjižnica Franceta Bevka

Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica (v nadaljevanju: Goriška knjižnica) je splošna knjižnica. Ustanovljena je bila leta 1949 kot Okrajna študijska knjižnica Gorica s sedežem v Šempetru. Deluje na območju MONG ter sosednjih občin Brda, Kanal, Miren-Kostanjevica, Renče-Vogrsko in Šempeter-Vrtojba. Je osrednja območna knjižnica, ki v skladu z zakonom opravlja posebne naloge za širše Goriško območje, ki ga zastopajo splošne knjižnice v Ajdovščini, Idriji in Tolminu. Kot obmejna knjižnica oz. knjižnica, ki izvaja dejavnosti za podporo razvoju knjižnične dejavnosti na obmejnih območjih, skrbi za območje Goriške in Videmske pokrajine v Italiji, kjer živijo Slovenci. Slovencem v zamejstvu zagotavlja dostop do knjižničnega gradiva in pomaga pri razvoju knjižnic slovenske manjšine v Italiji. Knjižnica ima 11 organizacijskih enot. Poleg osrednje knjižnice v Novi Gorici ima 9 krajevnih knjižnic (Bilje, Branik, Deskle, Kanal, Miren, Prvačina, Renče, Solkan in Šempeter) ter potujočo knjižnico, ki z bibliobusom mesečno obiskuje približno 55 krajev. Goriška knjižnica ponuja preko 540.000 enot gradiva, ki ga lahko člani knjižnice naročajo oz. rezervirajo tudi preko spleta in medknjižnične izposoje. Uporabnikom so na voljo številni elektronski viri, ki jih knjižnica pridobiva ali ustvarja oziroma soustvarja z drugimi knjižnicami. Knjižnica zbira in hrani gradivo o lokalnem okolju. Pod splošnim imenom posebne zbirke Goriške knjižnice se skrivajo knjižnični zakladi: inkunabula iz leta 1488, originalna Dalmatinova Biblija (1584), posamezni rokopisi, zbirka starih, redkih in antikvarnih tiskov, bogata zbirka razglednic, nekaj grafičnih listov, celo plemiška knjižnica. Knjižnica ustvarja in sodeluje v številnih projektih. Letno organizira številne dogodke in prireditve za različne interesne skupine, posebno pozornost pa posveča vsakoletnemu festivalu Goriški dnevi knjige in Dan splošnih knjižnic ter sodelovanju v Bevkovih in Gregorčičevih dnevih. Knjižnični prostor ponuja prijetno okolje za študij, druženje in vključevanje v številne dejavnosti, ki jih knjižnica ponuja.

Goriški muzej Kromberk – Nova Gorica

Goriški muzej Kromberk – Nova Gorica (v nadaljevanju: Goriški muzej) je bil ustanovljen septembra 1952 kot Okrajni muzej v Solkanu. MONG je ustanoviteljstvo in premoženje zavoda v celoti prevzela decembra 2004. Na podlagi pooblastila Vlade RS Goriški muzej opravlja državno javno službo muzejev za območje občin Ajdovščina, Vipava, Nova Gorica, Šempeter-Vrtojba, Brda, Kanal ob Soči, Miren-Kostanjevica, Sežana, Komen, Divača in

Renče-Vogrsko za področje arheologije, etnologije, likovne umetnosti in zgodovine. S sklepom Ministrstva za kulturo je zavod vpisan v razvid muzejev in izpolnjuje zahteve za izvajanje pooblastila za opravljanje državne javne službe muzejev. Obseg izvajanja državne javne službe določa in financira država preko pristojnega Ministrstva za kulturo, do 80%. Lokalne zbirke in delo v povezavi z njimi financirajo posamezne lokalne skupnosti. Muzej deluje na številnih lokacijah: na gradu Kromberk, v Vili Bartolomei v Solkanu, kjer so objekti upravne stavbe in kustodiatov, restavratorskih in konservatorskih delavnic, razstavnih prostorov Vile Bartolomei, v objektu nekdanjega maloobmejnega prehoda na Pristavi, v objektu Kolodvora. Centralni depoji so v Ajdovščini, v objektu nekdanje vojašnice Srečka Kosovela, v kraju je tudi muzejska zbirka Ajdovščina. Ustanova upravlja tudi z drugimi manjšimi muzeji in stalnimi razstavami, nad nekaterimi muzejskimi in galerijskimi zbirkami izvaja strokovni nadzor. Poleg dokumentiranja in vrednotenja, konserviranja in restavriranja, proučevanja, izvajanja pedagoških in andragoških programov ter delavnic, muzej postavlja stalne in občasne razstave. Pomemben del dejavnosti je raziskovanje domoznanske tematike. Rezultate raziskav objavlja vsako leto v lastnem zborniku Goriški letnik in drugih publikacijah ter v periodičnem tisku.

Kulturni dom Nova Gorica

Kulturni dom Nova Gorica (v nadaljevanju: Kulturni dom) oblikuje in izvaja najrazličnejše umetniške in kulturno-vzgojne programe s področja glasbene, vizualne ter filmske umetnosti za območje MONG, sosednjih občin in širšega prostora. Ustanoviteljica zavoda je MONG. Zavod upravlja s stavbo Kulturni dom, v kateri sta manjša in večja prireditvena dvorana, s prostori Mestne galerije v stavbi Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica ter s Kulturno-informacijsko točko (v nadaljevanju: KIT) v stavbi Železniške postaje Nova Gorica. V svoji zgodovini je ustanova gostila veliko pomembnih koncertov resne glasbe ter drugih dogodkov, ki so ponesli glas o Novi Gorici kot pomembnem žarišču glasbene kulture tako v slovenski kot tudi širši mednarodni prostor. Koncertni programi občinstvu ponujajo v glavnem vsa glasbena dela, ki sestavljajo tako imenovani železni repertoar največjih mojstrov klasične glasbe, posebna pozornost pa je vseskozi namenjena tudi slovenski glasbeni ustvarjalnosti. Leta 2000 je pod okrilje Kulturnega doma prišla Mestna galerija, ki predstavlja osrednje razstavišče za sodobno vizualno umetnost na Goriškem. Galerija si je s preišljeno oblikovanim razstavnim konceptom uspela utrditi pomembno mesto v slovenskem prostoru, z Mednarodnim festivalom sodobnih umetniških praks Pixxelpoint pa postaja vse bolj prepoznavna tudi na tujem. V zavodu od leta 2008 domuje tudi filmska dejavnost, v okviru katere se prikazuje raznolik umetniški ter otroški in mladinski filmski program.

Pokrajinski arhiv v Novi Gorici

Ustanoviteljica Pokrajinskega arhiva je država, ki zagotavlja potrebno infrastrukturo ter sredstva za izvajanje dejavnosti. Zavod opravlja arhivsko javno službo na območju upravnih enot Nova Gorica, Ajdovščina in Tolmin, skupaj enajstih občin. Sedež ustanove je v samostojni stavbi, zgrajeni leta 1987. Arhiv hrani okrog 3000 tekočih metrov arhivskega gradiva, ki je nastalo na območju severne Primorske. Obsega gradivo upravnih, sodnih, gospodarskih, družbenih, društvenih, političnih in družbenopolitičnih organizacij, gradivo zemljiških gospodstev, zasebnikov in rodbin ter različne zbirke. Arhiv še vedno zakonsko urejeno in organizirano pridobiva gradivo od različnih imetnikov in izbranih ustvarjalcev. Posodablajo digitalni vodnik po fondih in zbirkah, gradivo je dostopno v čitalnici. Pripravljajo redne razstave v avli ustanove ter sodelujejo pri razstavnih projektih na drugih lokacijah. Letno objavijo tudi več katalogov in drugih publikacij ter besedil v periodičnem strokovnem tisku.

Slovensko narodno gledališče Nova Gorica

Ustanoviteljica Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica (v nadaljevanju: SNG Nova Gorica) je država, ki zagotavlja potrebno infrastrukturo ter sredstva za izvajanje dejavnosti. Institucija državnega pomena je gledališče postalo leta 2004. MONG pogodbeno sofinancira

nekatero programe, pomembne za lokalno skupnost. Večino dejavnosti ustanova opravlja v stavbi SNG Nova Gorica, v kateri sta dva odra. Poslanstvo zavoda je trajno izvajanje in posredovanje programov na področju uprizoritvenih umetnosti. Repertoar, ki ga izvaja profesionalni ansambel, sestavljajo tako moderna kot klasična besedila; zaznamujeta ga lokalni mediteranski temperament in odprtost za raziskovanje in eksperiment. Visoko raven ustvarjanja dokazujejo številne nagrade, sodelovanja na slovenskih in mednarodnih festivalih ter gostovanja v tujini. Leta 2001 je gledališče postalo član Evropske gledališke konvencije (European Theatre Convention, ETC). Temeljni strateški cilji zavoda za prihodnje obdobje so dvig lastnih prihodkov, povečanje števila abonentov in dvig števila lastnih predstav na 200 letno.

Zavod za varstvo kulturne dediščine – Območna enota Nova Gorica

Ustanoviteljica Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije – Območne enote Nova Gorica (v nadaljevanju: ZVKD Nova Gorica) je država, ki zagotavlja potrebno infrastrukturo ter sredstva za izvajanje dejavnosti. ZVKD Nova Gorica opravlja z zakonom predpisane strokovne in upravne naloge s področja varstva nepremične kulturne dediščine. Območna enota se na območju Goriške statistične regije ukvarja z evidentiranjem dediščine in spomenikov, njihovo valorizacijo in postopki, povezanimi z njihovo razglasitvijo. V okviru upravnih nalog izdajajo kulturnovarstvene pogoje in soglasja za posege.

3.1.2 Nevladni sektor

Med nosilce javnega interesa na področju kulture, ki ta interes uresničujejo, uvrščamo tudi nevladne organizacije (društva, zveze društev, zavode in druge), ki s svojimi kulturnimi in umetniškimi projekti presegajo delovanje, namenjeno svojim ustanoviteljem ali članstvu ter samostojne ustvarjalce na področju kulture in umetnosti. Navedene organizacije in posamezniki ne izvajajo dejavnosti, ki bi kontinuirano uresničevale javni interes na področju kulture, temveč ta interes uresničujejo preko posamičnih, časovno, prostorsko in vsebinsko omejenih projektov. MONG kot sofinancer teh dejavnosti njihovo relevantnost za uresničevanje javnega interesa presoja preko vsebinskih kriterijev na rednih razpisih za dodeljevanje sredstev. Gre za fluidno in prehodno skupino, v katero se akterji uvrščajo in se iz nje umikajo glede na izvedene ali načrtovane kulturne dejavnosti ter njihovo skladnost z javnim interesom na področju kulture.

Nevladne organizacije

Zakon o nevladnih organizacijah opredeljuje nevladno organizacijo kot pravni subjekt zasebnega prava, za katerega veljajo naslednje lastnosti: je neprofitna, nepridobitna, neodvisna in ni verska skupnost ali politična stranka. V pomanjkanju samostojne pravne oblike nevladne organizacije skuša zakon v množtvu organizacijskih oblik poiskati deskriptivni minimum za skupno opredelitev. Vendar tudi to najmanjše presečišče, ki ga zakon poskusi opredeliti, kaže na naravo same nevladne organizacije, ki bi jo opredelili lahko na naslednji način: nevladna organizacija je tista organizacija, ki je bila ustanovljena z namenom delovanja v javno dobro (neprofitna in nepridobitna), vendar je niso ustanovili država (nevladna) oziroma politične stranke za svoje interese (neodvisna). Nevladne organizacije so tako tiste organizacije, katerih namen v ustanovitvenem aktu je delovanje za doseg javnega dobrega, vendar sta – v nasprotju z javnimi zavodi – njihovo delovanje in njihova istovetnost z javnim interesom, pojasnjenim preko pristojnih nacionalnih ali lokalnih organov, pogoja, da jim je javni interes tudi pripoznan in temu primerno javno podprt.

Nevladne organizacije, v okviru katerih izvajalci delujejo poklicno

Ker je javni interes na področju kulture dostopna, kvalitetna, raznolika in kakovostna ponudba kulturnih vsebin, je tudi od nevladnega sektorja pričakovati, da njihovo delovanje zagotavlja pričakovano visoke standarde, primerljive tistim v javnih zavodih, in zato vključuje tudi primerljivo profesionalizacijo. Med javnimi zavodi in nevladnimi organizacijami zato ni nujno razlike v kakovosti umetniškega produkta ali programa, temveč v rednosti ali izrednosti

njihovega delovanja. Nevladni sektor je v tem smislu javnemu sektorju komplementaren neodvisni sektor, ki ga občasno sofinancirajo država in občina. V okviru nevladnega sektorja nekateri izvajalci, tako kot v javnem sektorju, delujejo poklicno in po načelu neprofitnosti.

Nevladne organizacije v javnem interesu

Če nevladna organizacija izkazuje kontinuirano uspešno delovanje v javnem interesu, lahko pridobi status nevladne organizacije v javnem interesu. Ta status ji omogoča dostop do, denimo brezplačne uporabe prostorov v javni lasti, olajšav pri plačilu upravnih taks, možnosti zaposlovanja javnih delavcev in podobno.

Samostojni ustvarjalci na področju kulture

Med samostojne kulturne ustvarjalce ta dokument uvršča posameznice in posameznike, ki so vpisani v Razvid samostojnih ustvarjalcev na področju kulture pri Ministrstvu za kulturo Republike Slovenije ter ustvarjajo na območju MONG ne glede na njihovo siceršnjo regionalno ali državljansko pripadnost. V to kategorijo sodijo tudi tisti posameznice in posamezniki, ki sicer delujejo zunaj pravnega reda Republike Slovenije, a so se s prepoznavnimi dosežki mednarodno uveljavili na svojem umetniškem področju in del svoje dejavnosti opravljajo na območju MONG.

3.1.3 Ljubiteljska kultura in drugi izvajalci s kulturo povezanih vsebin

Ustanove, zveze društev, društva in posamezniki, ki s svojo osnovno dejavnostjo in poslanstvom oblikujejo kulturno krajino in identiteto na območju MONG, javni interes na področju kulture uresničujejo neposredno (ustanove) in posredno ter kontinuirano. Gre za pravne osebe in posameznike, ki delujejo na področju ljubiteljske kulture ali so nosilci dejavnosti (raziskovalnih, izobraževalnih in drugih), ki kulturni dejavnosti vzpostavljajo temelje in kontekst. MONG kot sofinancer njihovih dejavnosti ne presoja zgolj skozi kriterije kakovosti in odmevnosti, temveč skozi širši socialni učinek, izhajajoč iz predpostavke, da te dejavnosti krepijo in podpirajo temeljne strateške cilje LPK. Financiranje ljubiteljske kulture je urejeno preko sistemskih razpisov. Na področju raziskovanja in izobraževanja MONG financira določene dejavnosti. Nekateri nosilci iz te skupine se lahko s posamičnimi projekti, ki po kakovosti in vplivu presegajo delovanje, namenjeno članom, tudi neposredno uresničujejo javni interes na področju kulture.

Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti, Območna izpostava Nova Gorica

Javni sklad RS za kulturne dejavnosti, Območna izpostava Nova Gorica (v nadaljevanju: JSKD Nova Gorica) je ustanova, ki uresničuje nacionalni interes na področju ljubiteljskega kulturno umetniškega ustvarjanja in poustvarjanja. Predstavlja dobro organizirano kulturno, izobraževalno, svetovalno in posredniško institucijo za različne ljubiteljske kulturno-umetniške prakse. Sistem JSKD Nova Gorica je vsestransko odprt in omogoča predstavitve vsem starostnim in narodnostnim skupinam. Z ustanovitvijo JSKD Nova Gorica (1996) je bila postavljena pomembna kulturna mreža 59 območnih izpostav, ki pokriva celotno ozemlje Slovenije, sega pa tudi v zamejstvo in mednarodni prostor in tako omogoča dostop do pomembnejših kulturno umetniških dosežkov tudi zunaj večjih urbanih središč. Celovita, profesionalna mreža za vsestranski razvoj ustvarjalnih potencialov v kulturi skozi programe omogoča osebno rast in kulturno povezovanje, spodbuja programe kulturne vzgoje in vseživljenjskega učenja ter krepí kompetence, znanja in sposobnosti. Območna izpostava JSKD Nova Gorica deluje na območju šestih (6) občin: Občine Brda, Občine Kanal ob Soči, Občine Miren-Kostanjevica, Občine Renče-Vogrsko, Občine Šempeter-Vrtojba in MONG. Na območju, za katerega je ustanovljena, deluje kot osrednja strokovna, organizacijska in administrativna mreža za uresničevanje kulturne politike ljubiteljskih kulturnih dejavnosti. Območna izpostava JSKD Nova Gorica poleg naštetih nalog izvaja javni programski razpis za izbor kulturnih programov na področju ljubiteljskih kulturnih dejavnosti na območju MONG.

Zveza kulturnih društev Nova Gorica

Zveza kulturnih društev Nova Gorica (v nadaljevanju: ZKD Nova Gorica) povezuje okvirno 30 društev s sekcijami z območja treh občin. ZKD Nova Gorica je v letu 2010 pridobila status društva v javnem interesu na področju kulture. Upravlja s Točko ZKD Nova Gorica, ki ljubiteljskim skupinam zagotavlja prostore in materialne pogoje za vaje in organizacijo dogodkov. Poleg tega zveza izdaja publikacije, organizira izobraževanja, prireja dogodke, sodeluje s kulturnimi organizacijami in društvi Slovencev v zamejstvu in po svetu ter opravlja druge dejavnosti za bogatitev kulturnega življenja in posredovanje kulturnih vrednot.

Kulturna društva

Na območju MONG deluje več ljubiteljskih kulturnih društev, katerih člani so dejavni na različnih področjih. Še posebej bogata in pestra je tradicija na področju vokalne in instrumentalne glasbe. Društva pa se posvečajo tudi gledališču, likovni umetnosti, literaturi, folklori, plesu in drugim področjem. V dejavnosti društev se kulturne dejavnosti prepletajo z izobraževalnimi. Ne nazadnje so društva pomembno polje medgeneracijskega sodelovanja.

Raziskovalna postaja ZRC SAZU Nova Gorica

Leta 1987 je bila v Novi Gorici ustanovljena raziskovalna enota Zgodovinskega inštituta Milka Kosa ZRS SAZU. Leta 2004 se je raziskovalna enota razširila v Raziskovalno postajo ZRC SAZU Nova Gorica. Sodelavci Postaje delujejo znotraj posameznih inštitutov ZRC SAZU z nalogami, ki so vezane na celotni slovenski narodnostni prostor in širše, družijo jih skupni raziskovalni projekt Zahodna slovenska narodnostna meja v luči sprememb časa. Raziskovalna postaja je na Goriškem edina znanstvenoraziskovalna ustanova s področja kulture in umetnosti. Njen cilj je poglobljeno raziskovanje zgodovine, jezika, etnologije, bibliografije in umetnostne zgodovine prostora, ki vključuje tudi Slovence v Goriški in Videmski pokrajini. Sodelavci Raziskovalne postaje ZRC SAZU so izdali več monografij o primorskem prostoru, saj se zavedajo, da morajo raziskovalci humanističnih in družboslovnih ved še posebej razumeti zgodovino življenja, način razmišljanja, izkušnje, potrebe, želje in pričakovanja lokalnega prebivalstva. Njihova osnovna usmeritev so temeljne znanstvene raziskave o življenju v primorskem prostoru v preteklosti in sodobnosti. Zavedajo pa se, da je njihovo znanje lahko osnova za oblikovanje razvojnih strategij na področju gospodarstva, trajnostnega razvoja in krepitev regionalne in lokalne identitete. Zato svoje delo usmerjajo tudi v aplikativne projekte in sodelovanje z različnimi ustanovami na tem območju. Sodelavci Raziskovalne postaje ZRC SAZU v Novi Gorici s svojimi raziskovalnimi projekti, ki so povezani z okoljem in potrebami skupnosti, hkrati pa so splošno relevantni in vpeti v sodobne tokove evropske znanosti, na najboljši način ostajajo zvesti viziji, na kateri počivajo tudi temelji Nove Gorice – viziji skupnosti, modernosti, solidarnosti in zagledanosti v prihodnost.

Druge izobraževalne, raziskovalne in druge ustanove

Med nosilce javnega interesa se občasno, ko izvajajo dejavnosti, ki ustrezajo kriterijem javnega interesa v kulturi, uvrščajo izobraževalne, raziskovalne in druge ustanove.

Zbiranje in ohranjanje nematerialne in materialne kulturne dediščine

Na območju MONG delujejo tudi društva in posamezniki, vključeni v nacionalne in mednarodne organizacije, ki se ukvarjajo z zbiranjem, vrednotenjem in ohranjanjem snovne in nesnovne dediščine.

Dejavnosti za posebne skupine prebivalstva in ranljive skupine

Kulturne vsebine so omembe vredni deli dejavnosti ustanov in organizacij, ki se posvečajo določenim segmentom prebivalstva (denimo otrokom, starejšim itd.) ali se ukvarjajo z ranljivimi skupinami. V to kategorijo sodijo tudi dejavnosti kulturnih ustanov, namenjene posebnim segmentom prebivalstva ter izobraževalne in terapevtske dejavnosti s kulturno vsebino, namenjene odraslim in otrokom.

Ustvarjalni posamezniki

Pomemben del kulturne krajine so posamezniki, ki sicer ne delujejo v okviru društev in ne dosegajo kriterijev za umestitev med samostojne kulturne ustvarjalce, a so njihovi ustvarjalni dosežki prepoznavni. Mednje, denimo, sodijo: glasbene skupine, DJ-ji, producenti, filmski ustvarjalci, ulični umetniki, samostojni ustvarjalci na področju digitalnih in novih umetnosti ter drugi, ki se ukvarjajo s svojim področjem, vendar niso formalizirani in to ni njihova primarna zaposlitev. Izrednega pomena je, da se MONG zaveda pomembnosti njihovega delovanja za lokalno skupnost in pomembnost razvoj tega, česar imenujemo "scena": kulturno delovanje enega ali več področij, ki se dogaja znotraj določenega širšega kroga ljudi, ki si med seboj deli izkušnje, kompetence, se podpira in razvija ter je pripoznana tudi onkraj tega kroga in svojega lokalnega okolja.

Dolgoročne usmeritve:

- kontinuirana prizadevanja za krepitev in razvoj nosilcev javnega interesa na področju kulture;
- podpora načelom sodelovanja, povezovanja, mednarodne vpetosti, pridobivanja znanja in kompetenc;
- stalnost pri financiranju javnih zavodov in podpora prizadevanjem, ki javnim zavodom omogočijo pridobivanje sredstev iz drugih virov za razvoj programov in nadgradnjo infrastrukture;
- prilagajanje potrebam nevladnih organizacij in samostojnih kulturnih ustvarjalcev z dinamiko in strukturo razpisov, denimo z dvoletnimi razpisi;
- omogočanje nevladnemu sektorju uresničevanje javnega interesa na področju kulture, skladno z ZUJIK;
- stalnost financiranja ljubiteljske kulture;
- vključevanje nosilcev v marketinške in promocijske strategije in projekte ter skrb za enakovreden in širok dostop do informacij s področja upravljanja, financiranja in razpisov ter do podpornih in izobraževalnih storitev;
- postopna gradnja kakovostne podporne mreže za pomoč pri upravljanju in črpanju sredstev;
- pomoč z informacijami in nasveti ustvarjalnim posameznikom in neformalnim skupinam, ki zaradi svojega pravnega statusa nimajo dostopa do proračunskih sredstev, a je njihova dejavnost prepoznana kot koristna za kakovost in raznolikost kulturnih vsebin v lokalni skupnosti.

3.2 Umetniška ustvarjalnost

Nova Gorica je mesto razgibane in pestre umetniške ustvarjalnosti, ki jo sestavljajo tako izvirna umetniška produkcija na vseh področjih kot ponudba kulturnih vsebin z gostujočimi produkcijami.

3.2.1 Vizualne umetnosti

Široko polje vizualnih umetnosti obsega tako tradicionalne zvrsti, kot so slikarstvo, kiparstvo, grafika, fotografija, arhitektura in oblikovanje kot interdisciplinarne in sodobne umetniške prakse, ki se razvijajo na presečišču umetnosti in znanosti ali drugih sorodnih umetniških področij. Lokalna kulturna politika izkazuje javni interes s podporo razstavnim in festivalskim programom in projektom, promocijo sodobne goriške in slovenske likovne ustvarjalnosti, popularizacijo, izobraževanjem in raziskovanjem na področju vizualnih umetnosti ter spodbujanjem oblikovanja likovnih zbirk in njihovega ustreznega predstavljanja javnosti. Eni od temeljnih nalog sta tudi razvoj in vzgajanje ciljnih občinstev ter kritičnih gledalcev. Znotraj področja se nadgrajuje že tradicionalne in uveljavljene programe oz. projekte (festivala, razstavne programe ...) ter razvija nove kakovostne likovne vsebine.

Javno službo na področjih vizualnih umetnosti uresničujeta javna zavoda Goriški muzej z razstavnim programom in stalno muzejsko zbirko ter Kulturni dom z Mestno galerijo Nova Gorica (v nadaljevanju: Mestna galerija) kot osrednjim razstaviščem za sodobne vizualne umetnosti, ki z rednim razstavnim programom prinaša vpogled v najnovejše tako domače kot tuje ustvarjalne dosežke, izpostavlja in promovira kakovostne domače ustvarjalce, izvaja kakovostne kulturno-vzgojne programe na likovnem področju in skrbi za popularizacijo vizualnih umetnosti. Javni interes na tem področju se uresničuje tudi s podporo programom in projektom nevladnega sektorja in ljubiteljske kulture, znotraj katerih se izvajajo tako ustvarjalne in izobraževalne kot razstavne dejavnosti (galerije). Osrednji izobraževalni ustanovi na področju likovnih umetnosti sta Gimnazija Nova Gorica (umetniška gimnazija, likovna smer) in Akademija umetnosti Univerze v Novi Gorici. Najpomembnejši izziv na področju vizualnih umetnosti je odsotnost namenskega prostora za galerijsko dejavnost, saj Mestna galerija kot osrednje razstavišče gostuje v začasnih prostorih v stavbi SNG Nova Gorica. Prav tako primanjkuje ustreznih prostorov za izvajanje likovnih dejavnosti za domače in gostujoče umetnike (ateljeji in prostori za umetniške rezidence). Zaradi slednjega ostaja neizkoriščen potencial območja MONG (in širše regije) kot prizorišča umetniških rezidenc, čeprav klimatski in kulturni pogoji ta potencial podpirajo.

Dolgoročne usmeritve:

- razvoj raznolike razstavne ponudbe s poudarkom na kakovostni in izvirni goriški ter slovenski ustvarjalnosti;
- dejavnosti za vzpostavitev namenskih prostorov za galerijsko dejavnost;
- odpiranje v mednarodni prostor in predstavitev tuje umetniške produkcije;
- promocija sodobne slovenske ustvarjalnosti v tujini in vzpostavljanje mednarodnega sodelovanja;
- najrazličnejša predavanja in predstavitve o sodobni umetnosti ter razvoj kakovostnih in raznolikih vzgojno-izobraževalnih programov na področju vizualnih umetnosti;
- podpora vzpostavitvi umetniških ateljejev in razvijanje rezidenčnih programov tako v urbanem okolju kot na podeželju;
- krepitev aktivnosti za ustrezno ohranjanje obstoječih javnih spomenikov in plastik na območju mestne občine ter pridobivanje novih.

3.2.2 Glasbena umetnost

V okviru javnega interesa na področju glasbe se podpirajo in spodbujajo kakovostne ter raznolike produkcije in postprodukcije tako na področju klasične glasbe (orkestralna, komorna, solistična, zborovska glasba ...) kot drugih glasbenih zvrsti ali žanrov in sodobnega načina glasbenega izražanja. V javnem interesu je tudi spodbujanje, razvijanje in promocija slovenske ter ožje primorske oziroma goriške glasbene ustvarjalnosti in nekomercialno glasbeno založništvo. Ene od temeljnih nalog so tudi čim širša dostopnost glasbenih vsebin, razvoj in vzgajanje ciljnih občinstev ter kritičnih poslušalcev. Znotraj področja se nadgrajuje že tradicionalne in uveljavljene programe oz. projekte (festivali, abonmaje ...) ter razvija nove kakovostne glasbene vsebine.

Javno službo na področju glasbene umetnosti izvaja Kulturni dom, osrednja koncertna hiša na Goriškem, ki z rednimi koncertnimi cikli, festivali in drugimi glasbenimi programi občinstvo seznanja s klasičnimi in novejšimi dosežki na področju domače in tuje glasbene produkcije, izpostavlja in promovira kakovostne domače glasbene ustvarjalce in poustvarjalce ter izvaja kakovostne kulturno-vzgojne programe na glasbenem področju. Javni interes na tem področju se uresničuje tudi s podporo programom in projektom nevladnega sektorja in ljubiteljske kulture ter preko javnega razpisa JSKD, s katerim se podpira tradicionalno bogato ljubiteljsko glasbeno ustvarjanje (vokalna in instrumentalna dejavnost). Za izobraževanje na glasbenem področju skrbi Glasbena šola Nova Gorica.

Najpomembnejši izziv na področju glasbene umetnosti je pridobitev novega ali posodobljenega koncertnega prizorišča. Prav tako se nakazuje želja po vzpostavitvi bolj stalnih oblik glasbenega poustvarjanja oziroma po oblikovanju kakovostnega polprofesionalnega glasbenega sestava. Glasbeno področje ima zaradi odsotnosti jezikovnih ovir še posebej velik potencial pri sicer širši ambiciji vzpostavitve čezmejnega občinstva.

Dolgoročne usmeritve:

- prizadevanja za vzpostavitev novega kulturnega centra;
- razvoj kakovostne in raznolike glasbene produkcije in postprodukcije;
- promocija slovenske in ožje primorske oz. goriške glasbene ustvarjalnosti in poustvarjalnosti;
- mreženje in vzpostavljanje mednarodnega sodelovanja na področju glasbe;
- razvijanje kakovostnih in raznolikih vzgojno-izobraževalnih programov na glasbenem področju.

3.2.3 Bralna kultura, dejavnost knjižnic in založništvo

Približno četrtnina občanov MONG je članov Goriške knjižnice, ki sodi med največje slovenske splošne knjižnice z bogato knjižnično zbirko in pestrim naborom dejavnosti in dogodkov, in se poleg izposoje tiskanih knjig poslužujejo tudi drugih storitev knjižnice. Goriška knjižnica je pomembno kulturno središče v lokalnem okolju. Ima razvejano knjižnično mrežo. V MONG deluje osrednja knjižnica v Novi Gorici in tri krajevne knjižnice. Zelo dejavna je tudi potujoča knjižnica, ki mesečno obiskuje približno 25 postajališč v 15 krajih. Poleg splošne knjižnice delujejo tudi šolske, visokošolske in specialne knjižnice, ki skupaj tvorijo kakovostno dopolnitev ponudbe splošne knjižnice. Knjižnice se povezujejo v skupnih aktivnostih.

Spodbujanje bralne kulture je dolgotrajen proces, ki se organizirano izvaja predvsem v knjižnicah, vrtcih in šolah. Ustanove se povezujejo in usklajeno delujejo v skupnih projektih, medsebojno izmenjujejo izkušnje in spodbujajo k aktivnostim. V lokalnem okolju je zaznati skrb za bralno kulturo, saj je literatura priljubljena tema delovanja ljubiteljskih društev in posameznih ljubiteljskih ustvarjalcev, nanjo opozarjajo tudi številne dejavnosti, ki posvečajo pozornost bogati literarni dediščini (pisateljske spominske sobe, literarne poti ...).

Tradicija manjših založb z izdajanjem zahtevnejše, predvsem strokovne in humanistične literature je prisotna že dalj časa. V lokalnem okolju je veliko literarnih umetnikov, ki se povezujejo v literarne klube in društva. Številni med njimi so zelo aktivni in ustvarjalni, zato je potrebna skrb lokalnih oblasti za spodbujanje ustvarjalnosti.

V Novi Gorici že od leta 2010 izhaja revija Razpotja, revija za družbena vprašanja in kulturo, poznana v slovenskem prostoru in tudi širše.

Izzivi na področju dejavnosti knjižnic so tako organizacijske kot prostorske narave. Težava krajevnih knjižnic je neenak razvoj, prostorska problematika in posledično pomanjkanje dejavnosti in majhna odprtost. Splošni trend upadanja izposoje knjižničnega gradiva in posledično upadu bralne kulture se bo potrebno zoperstaviti z ustreznimi ukrepi. Ti so, denimo, sodobnejši pristopi k ponudbi in promoviranju knjižničnega gradiva, kot so e-knjige, bralniki, spletni portali, bralni klubi, knjigarne, knjižni festivali, ozaveščanje o pomenu branja in spodbujanje bralne zavesti pri mladih, ki so na tem področju rizična skupina. Na področju literature ustvarjalci občutijo pomanjkanje podporne ustanove za povezovanje avtorjev in njihovo vključevanje v mednarodni prostor. K temu bi pripomoglo tudi sodelovanje z MONG v aktivnostih za promocijo občine in regije ter pozornost MONG do lokalne literarne ustvarjalnosti pri drugih dejavnostih (ekonomske, protokolarne itd.). Pomembna pridobitev bi bila prepoznavna in dobro založena mestna knjigarna ter založba, ki bi se ukvarjala z izdajo beletristike in neleposlovne literature, predvsem domoznanskih vsebin.

Dolgoročne usmeritve:

- ureditev knjižnične mreže Goriške knjižnice (krajevne knjižnice) ter povečanje dostopnosti v vseh enotah Goriške knjižnice (podaljšanje urnikov in drugo);
- odprtje knjigotrškega središča;
- organizirana podpora dejavnostim na področju spodbujanja bralne kulture, nekomercialnega založništva, informacijskega opismenjevanja;
- spodbujanje in podpora knjižnih sejmov in festivalov;
- dvig bralne kulture.

3.2.4 Uprizoritvene umetnosti

SNG Nova Gorica z izvirno vrhunsko gledališko produkcijo in profesionalnim ansamblom je osrednji nosilec dejavnosti na področju uprizoritvenih umetnosti na območju MONG. Vsakokratna sezona izvirnih uprizoritev in koledar gostovanj v SNG Nova Gorica tvorijo jedro vsebin v tem segmentu umetniške ustvarjalnosti. Mednarodna vpetost SNG Nova Gorica in njegova koproducijska ustvarjalnost sta pomembna tudi za umeščanje novogoriške ustvarjalnosti v nacionalni in mednarodni prostor. Ob tem deluje mreža ljubiteljskih gledaliških skupin. Dejavnost nevladnega in ljubiteljskega sektorja je zelo močna na področju plesa. Neodvisna plesna produkcija z nekaterimi projekti dosega zavidljivo raven kakovosti in prepoznavnosti.

Široka razvojna in vzgojna mreža je razvita tako na področju gledališča kot plesa. Na voljo so bogata in široko dostopna ponudba uprizoritvenih vsebin za otroke in mladostnike ter vzgojne in pedagoške dejavnosti za različne skupine mladih. Še posebej opazno je delo z mladimi gledališkimi ustvarjalci v SNG Nova Gorica. V MONG deluje ena od dveh umetniških gimnazij dramske smeri v državi.

Tako javni zavod kot nosilci v nevladnem sektorju in ljubiteljski ustvarjalci se soočajo z vrsto izzivov. Neodvisna gledališka produkcija je zelo šibka. Gledališka dejavnost se sooča z velikimi težavami na področju razvoja občinstva: občinstvo se postopoma stara in zmanjšuje, vzpostavljanje čezmejnega občinstva za uprizoritvene dogodke je prepočasen proces. Pomladitev in povečanje potencialnega občinstva sta pomembna tudi zato, ker sedanja velikost in struktura otežujeta večjo postprodukcijo (ponovitve). Področje pesti tudi beg možganov: akademsko izobraženi strokovni poklici se po študiju ne vračajo v regijo. Opazno je pomanjkanje sredstev za mednarodne povezave in gostovanja.

Dolgoročne usmeritve:

- sistematična promocija uprizoritvenih dogodkov v čezmejnem prostoru in kontinuirana podpora razvoju inovativnih rešitev za premagovanje jezikovnih preprek;
- aktivnejši pristop k večanju mednarodne prepoznavnosti gledališke produkcije v občini;
- strateški razmislek o oblikovanju festivala uprizoritvenih umetnosti;
- strateški razmislek o reševanju problematike mobilnosti občinstva na medobčinski ravni ter širše sistematično ozaveščanje o pomenu obiskovanja kulturnih prireditev;
- vzpodbujanje in razvoj plesne umetnosti (krepitev čezmejnih povezav, spodbujanje sodelovanja med različnimi akterji na področju plesne umetnosti, prizadevanja za vzpodbujanje plesne vzgoje, krepitev mednarodne prepoznavnosti Goriške kot plesne destinacije, prizadevanja za izvedbo mednarodnega plesnega festivala).

3.2.5 Film in avdiovizualna produkcija

Filmska in avdiovizualna dejavnost v MONG sta tesno povezani s čezmejnimi območjem in širšo regijo. Na širšem Goriškem deluje nekaj organizacij, ki razvijajo filmsko kulturo preko prikazovanja filmov v kino dvoranah in na drugih priložnostnih lokacijah, filmske vzgoje za mlade, srednješolskega in univerzitetnega izobraževanja ter filmske in avdiovizualne produkcije.

Javno službo na področju filma opravlja Kulturni dom. Filmski program obsega redne in dobro obiskane programe za odrasle (abonmajski program Filmsko gledališče in zaokroženi filmski cikli) ter za otroke in mladino (Filmski vrtiljak in drugi). Ustanova skrbi tudi za šolski filmski program. V redno filmsko ponudbo v MONG se v zadnjih letih uvršča tudi Letni kino Silvana Furlana v juliju in avgustu. Na področju občine potekajo nekateri programi filmske vzgoje za mlade: filmski krožki, tabori, intenzivno sodelovanje s šolami, delavnice za učno osebje itd. Gimnazija Nova Gorica je ena od treh umetniških gimnazij s filmsko smerjo v Sloveniji. Akademija umetnosti Univerze v Novi Gorici s svojimi študijskimi programi formira nove strokovne kadre, ustvarjalce na področju avdiovizualne umetnosti. Ustanova je posebej prodorna na področju novih tehnik, kot so mapiranje, 3D, povečana resničnost in druge. Na Goriškem deluje več uspešnih filmskih ustvarjalcev in ustvarjalcev različnih generacij.

Na področju filma in avdiovizualne produkcije so že vzpostavljene močne čezmejne vezi. Hiša Filma/Palazzo del cinema v Gorici združuje ustanove in društva, ki se v mestu posvečajo razvoju filmske kulture ter je izhodišče številnih pobud, ki segajo tudi na območje MONG. Najbolj prepoznavna med njimi je čezmejni filmski festival Poklon viziji.

Že dlje časa raste zamisel o nadgradnji in povezavi prostorov, posvečenih filmski dejavnosti, kar ne pomeni le prikazovanja filmov, ampak tudi razvoj novih oblik in tehnologij filmske produkcije ter filmskega turizma.

Dolgoročne usmeritve:

- podpora in širitev programov filmske vzgoje za otroke, mlade in odrasle;
- sistematični razvoj prizorišč filmskih projekcij (Ploščad Silvana Furlana, Kulturni dom in druga) ter strateški razmislek o nadgradnji in povezavi prizorišč;
- krepitev čezmejnih povezav na področju filma in avdiovizualne umetnosti;
- spodbujanje sodelovanja med različnimi akterji na področju filma (ustvarjalci, organizatorji, izobraževalne ustanove);
- krepitev mednarodne prepoznavnosti Goriške kot filmske destinacije.

3.2.6 Novi mediji in intermedijske ter sodobne umetniške prakse

Uveljavljeni mednarodni festival sodobnih umetniških praks Pixxelpoint je najbolj opazno dogajanje, ki na območju MONG zaznamuje ustvarjalnost na področju novih medijev in intermedijskih ter sodobnih umetniških praks. Po dvajsetih edicijah je festival postal eden osrednjih tovrstnih dogodkov v Sloveniji in se uveljavlja tudi v mednarodnem prostoru.

Ustvarjalci in ustvarjalne skupine, ki delujejo na območju MONG, med katerimi so uveljavljeni in večkrat nagrajeni sodobni umetniki, imajo tudi kot udeleženci in kuratorji festivala priložnost za vzpostavljanje razvejanih mednarodnih povezav. MONG podobno kot nosilec dejavnosti, Kulturni dom, festival vidi kot enega pomembnih potencialov za vpis Nove Gorice na mednarodni kulturni zemljevid. Področje sodobnih umetniških praks pa kot polje, ki ponuja veliko priložnosti za nadgradnjo in razvoj.

Akademija umetnosti Univerze v Novi Gorici je zelo uspešna in edinstvena v nacionalnem prostoru s študijskima programoma – Digitalna umetnost in praksa ter Medijska umetnost in praksa. Akademija teži k mednarodni vpetosti ter je ob izobraževalni in raziskovalni dejavnosti nosilka in pobudnica številnih projektov na presečišču med raziskovalno, umetniško in gospodarsko dejavnostjo.

Odsotnost namenskih, ustreznih prostorov za tovrstne ustvarjalne prakse ter njihovo umeščanje v družbo sta glavna izziva na tem področju umetniškega ustvarjanja. Še posebej velika priložnost je

povezovanje z gospodarstvom. Opažena je nizka stopnja razumevanja novih medijev in intermedijskih ter sodobnih umetniških praks pri občinstvih ter nizka raznolikost občinstev.

Dolgoročne usmeritve:

- vzpostavitev vozlišča kreativnih praks;
- krepitev prepoznavnosti nacionalnega in mednarodnega vpliva festivala Pixxelpoint;
- podpora dejavnostim za izobraževanje občinstva s posebno pozornostjo do otrok in mladih;
- strateško naravnani razvoj skupnih projektov za povezovanje gospodarstva in ustvarjalnih praks, vključno z izobraževanjem, pridobivanje sredstev na nacionalnih in predvsem mednarodnih razpisih.

3.3 Dediščina

Zakon o varstvu dediščine v 1. členu določa: »Dediščina so dobrine, podedovane iz preteklosti, ki jih Slovenke in Slovenci, pripadnice in pripadniki italijanske in madžarske narodne skupnosti in romske skupnosti ter drugi državljanke in državljani Republike Slovenije opredeljujejo kot odsev in izraz svojih vrednot, identitet, etnične pripadnosti, verskih in drugih prepričanj, znanj in tradicij. Dediščina vključuje vidike okolja, ki izhajajo iz medsebojnega vplivanja med ljudmi in prostorom skozi čas.« Določa še: »Dediščina se deli na materialno in živo dediščino. Materialno dediščino sestavljata premična in nepremična dediščina.«

Unescova Konvencija o varstvu svetovne in naravne dediščine razvršča kulturno dediščino v tri skupine, in sicer spomenike (arhitekturna, kiparska in slikarska dela, predmete arheološke narave, napise, jame in votline ter druge pojave, ki imajo izjemno univerzalno vrednost na podlagi zgodovinskih, umetniških ali znanstvenih vrednot), skupine stavb in krajino.

Register kulturne dediščine Slovenije, ki je uradna evidenca kulturne dediščine v Sloveniji, pa sestavljajo trije medsebojno povezani deli: register nepremične dediščine, register premične dediščine in register žive dediščine. Unescova Konvencija o varovanju nesnovne kulturne dediščine (2003) (v nadaljevanju: Konvencija), ki opredeljuje nesnovno kulturno dediščino kot »prakse, predstavitve, izraze, znanja, veščine in z njimi povezana orodja, predmete, izdelke in kulturne prostore, ki jih skupnosti, skupine in včasih tudi posamezniki prepoznavajo kot del svoje kulturne dediščine«, je bila sprejeta na 32. konferenci Unesca v Parizu, v oktobru leta 2003. V Sloveniji je bila ratificirana konec leta 2007.

V register nepremične dediščine sodijo: arheološka najdišča, stavbe, parki in vrtovi, stavbe s parki ali z vrtovi, kulturna krajina, drugi objekti in naprave (npr. industrijski objekti), naselja in njihovi deli, spominski objekti in kraji.

V register premične dediščine sodijo: orožje, orodje, stavbna oprema, bivalna oprema, oblačila in osebni predmeti, prometna in transportna sredstva, predmeti za igro in prosti čas, predmeti uporabne umetnosti, umetniški predmeti, obredni predmeti, predmeti komunikacije, grbi, zastave, nagrade in priznanja, sredstva za trgovino in bančništvo, predmeti za prikaze in ponazoritve, stroji in naprave, predmeti izobraževanja, znanosti in tehnike, geološki predmeti, botanični predmeti, zoološki predmeti, človeški ostanki, drugi predmeti zgodovinskega pomena, glasbila.

V register žive dediščine pa spadajo: ustno izročilo in ljudsko slovstvo, gospodarska znanja in veščine, šege in navade, znanja o naravi in okolju ter uprizoritve in predstavitve.

3.3.1 Nepremična kulturna dediščina

V registru kulturne dediščine je v MONG vpisanih 332 enot kulturne dediščine. Vzdržujejo jo lastniki z lastnimi sredstvi in sredstvi, pridobljenimi na različnih razpisih – evropskih, državnih. Tudi MONG sama z vsakoletnim razpisom sredstev pripomore k ohranjanju objektov kulturne dediščine. MONG želi v prihodnjih letih nameniti večjo pozornost revitalizaciji dveh spomenikov, ki sta v njeni

pristojnosti: Grad Rihemberk in Laščakova vila s parkom. Kot naselbinska dediščina so varovana naselja: Tabor nad Dornberkom, Prvačina, Pedrovo, Preserje nad Branikom (del zaselka Vrh), Osek, Šempas, Grgarske Ravne, Fobca in Solkan ter mestno jedro Nove Gorice. Izjemen spomenik tehniške dediščine je tudi Solkanski most.

Dolgoročne usmeritve:

- ohranitev naselbinske in grajene dediščine urbanega območja Nove Gorice in Solkana s sistemskim pristopom k ovrednotenju območja kot urbanistične dediščine;
- ohranjanje, vrednotenje in vzdrževanje hortikulture dediščine;
- ovrednotenje arhitekturnih dosežkov na urbanem območju z vpisom posamičnih objektov in posegov v register kulturne dediščine;
- aktivno varovanje Kidričeve ulice kot edinstvenega primera urejanja modernega mesta in vzpostavitev varstvenih režimov;
- vzpostavljanje novih orodij za varovanje, predvsem mehanizmov za vzpodbujanje kakovostnih prenov objektov v zasebni lasti;
- iskanje dodatnih finančnih virov za prenavo naselbinskih varovanih jeder na podeželju predvsem skozi sodelovanje z nosilci dejavnosti v skupnostih (društva, posamezniki, nosilci gospodarskih dejavnosti) ter vzpodbujanje projektnih premislekov o turističnih in drugih razvojnih potencialih;
- podpora vzdrževanju in obnovi sakralne dediščine;
- vrednotenje in vzdrževanje memorialne dediščine.

3.3.2 Premična kulturna dediščina

Sodobni pristopi k ohranjanju in predstavljanju premične dediščine vključujejo preoblikovanje (transformacijo) kot proces, pri katerem pozornost pri prikazovanju in interpretaciji prehaja s posameznega predmeta ali artefakta tudi na samega gledalca. Miselni proces pri snovanju prikaza se torej ne osredotoča zgolj na predmet, torej na kaj, pač pa tudi za koga, komu je namenjen. Pri tem je ključno podajanje zgodbe ali zgodb, ki omogočajo poglede tudi iz drugih perspektiv in se zato nujno približajo posamezniku. Sodobni muzej ni več samo depo muzealij, je generator zgodb, ki definirajo, kaj in kje smo. V tem smislu pomeni transformacija muzeja njegovo približevanje obiskovalcu. Ta proces v svoje dolgoročne usmeritve vključuje tudi Goriški muzej, osrednja institucija varovanja in predstavljanja premične in nesnovne kulturne dediščine na zahodnem robu slovenskega etičnega prostora.

Goriški muzej sledi in udejanja preoblikovanje v sodoben in odprt muzej skozi participacijo, edukacijo in generiranje potencialov ter skozi ta proces privabi večje število obiskovalcev. Muzej na odprt in ne izključujoč, na spoštljiv in demokratičen način izkorišča dediščinske dobrine in tako spodbuja raznolikost, obenem pa skozi sodelovanje z ljudmi na terenu pri izvedbi muzejskih projektov svoje obiskovalce spreminja v aktivne sodelavce.

Deluje tudi kot središče strokovnega znanja in referenca za posameznike in pravne osebe iz nevladnega in ljubiteljskega sektorja, ki se ukvarjajo z zbiranjem in ohranjanjem premične dediščine. Ta dejavnost je v omenjenih sektorjih na območju MONG relativno bogata in se izraža skozi etnološke prireditve, zasebne muzejske zbirke in druge dejavnosti.

Dolgoročne usmeritve:

- dopolnjevanje stalnih razstav in ohranjanje ali povečevanje števila občasnih razstav;
- spodbujanje dogodkov različnih žanrov na področju kulturne dediščine;
- krepitev pedagoških in andragoških programov;
- kontinuirana zbiralna politika s posodabljanjem strokovnih in organizacijskih podlag;
- krepitev raziskovalne in založniške dejavnosti.

3.3.3 Nesnovna (živa) kulturna dediščina

Dolgoročne usmeritve:

- nadaljevanje in krepitev strokovnih raziskav na področju nesnovne dediščine preko arhivskega raziskovalnega dela, evidentiranja rokopisnega in drugega gradiva, etnološkega in lingvističnega raziskovanja ter sodelovanja z zbiratelji;
- utrditev promocije Goriške kot literarne krajine;
- ohranjanje tradicionalnih poklicev in obrti;
- raziskovanje in ohranjanje dediščine izseljenstva;
- kontinuirano zbiranje gradiva;
- razmislek o oblikah zaščite elementov nesnovne dediščine in njihov vpis v register (Bohinjska proga, grb vrtnice ...);
- aktivnosti pri prepoznavanju in vrednotenju zasebnih zbirk.

3.4 Kulturni turizem

V ožjem smislu kulturni turizem povezujemo zgolj s potovanji, ki imajo za cilj ogled kulturne dediščine in aktivno obiskovanje kulturnih prireditev, a je tovrsten pogled precej zastarel. Kulturni turizem, ki je v strmem porastu, danes razumemo bistveno širše in ga pogosto povezujemo tudi s konceptom trajnostnega turizma. Koncepti kulture, kulturne dediščine, avtentičnosti in kulturne edinstvenosti lokalnega prebivalstva, so pogosto ključni členi številnih pojmovanj trajnostnega turizma, ki v povezavi s socialno pravičnostjo in kakovostjo življenjskega okolja lokalnega prebivalstva, tvorijo njegovo družbeno-kulturno bit.

Kulturni turizem v modernem pojmovanju nikakor ni omejen zgolj na vizualno potrošnjo artefaktov »visoke kulture«, kot so obiski gledališč, galerij in muzejev. Njegov obseg je razširjen tudi na doživljajske elemente vsrkavanja lokalne atmosfere, okušanja lokalne kulinarike ter udeležbe v lokalnem dogajanju. Prav tu pa Slovenija v dojemanju in razvoju kulturnega turizma zaostaja za razvitimi turističnimi destinacijami. Zaplete se že pri vključevanju kulturne dediščine v turistično ponudbo, saj je na tem področju po raziskavi Svetovnega ekonomskega foruma Slovenija nekonkurenčna. Izvzemši Blejski in Ljubljanski grad, številni gradovi ostajajo turistično neizkoriščeni in brez atraktivnih turističnih vsebin. Nič bolje ni z valorizacijo industrijske kulturne dediščine, prav tako pa zaostajamo pri prepletanju dediščine in ustvarjalnosti pri ponudbi in trženju modernih in unikatnih turističnih spominkov. Vsi ti elementi so ključni pri oblikovanju kulturno-turistične ponudbe MONG.

Glede na širino pojma, ki ga zaobjema kulturni turizem v literaturi, lahko kulturni turizem opišemo kot potrebo turistov in domačih obiskovalcev, da spoznavajo zgodovino, kulturno dediščino ter umetniške in kulturne manifestacije drugih narodov. Poleg uživanja kulturne dediščine, arhitekture in umetnosti opredeljujemo kot kulturni turizem tudi doživetja, povezana s kulinariko in načinom življenja lokalnega prebivalstva. Lokalno prebivalstvo in njegov življenjski slog sta ključna vira kulturnega turističnega proizvoda v modernem smislu in njegovo uspešno trženje je pogosto odvisno prav od uspešnosti njihovega vključevanja v samo turistično ponudbo destinacije.

Statistični podatki zadnjih let kažejo, da postaja Nova Gorica vse bolj priljubljen turističen kraj. Mesto obišče v povprečju 88.000 turistov na leto, od tega največ italijanskih gostov, sledijo jim Nemci, Nizozemci, Avstrijci, Izraelci in Kitajci. Ponudba sob v Novi Gorici je skoncentrirana na hotelske namestitve (hotel Perla, Park in Sabotin), medtem ko ostale nastavitvene zmogljivosti nudijo penzioni, turistične kmetije in gostiščih ter kampi, ki so razpršeni po vsej občini.

Javni interes na področju kulturnega turizma v MONG se veže predvsem na promocijo kulturnih znamenitosti z namenom oblikovanja uspešne podobe Nove Gorice. Pri tem je potrebno, za pospešen razvoj turizma, graditi na spodbujanju sodelovanja med turizmom in kulturo. Analiza stanja ponudbe kulture v MONG in njenega sodelovanja s turizmom je pokazala, da delujeta področji pretežno vsako zase, čeprav se obe zavedata, da bi tesnejše sodelovanje obema stranema koristilo. Zavod za turizem, ki bo skrbel za skladnejši, razvojno in predvsem povezovalno naravnani razvoj turizma na območju MONG, se ob sprejemanju tega dokumenta šele vzpostavlja.

Po navedbah Turistične zveze Nova Gorica Sveto Goro in samostan Kostanjevica v povprečju obišče okoli 6.000 turistov na leto. Zelo priljubljena destinacija je Trg Evrope, ki leži ravno na železniški postaji, kjer je velik pretok turistov s celotnega sveta. Tu deluje tudi čezmejna KIT za Novo Gorico in sosednjo Gorico, ki nudi kulturne in turistične informacije o Novi Gorici in sosednji Gorici ter celotni Sloveniji in Furlansko-Julijski regiji, prebivalcem širšega goriškega prostora ter turistom, ki prihajajo na Trg Evrope. V treh letih jo je obiskalo preko 20.000 obiskovalcev iz 65-ih držav sveta. Med bolj obiskanimi znamenitostmi sta še Solkanski most in Park miru na Sabotinu. Spodnja Vipavska dolina ter Trnovska in Banjška planota z naravnimi znamenitostmi pa vse bolj privlačijo pohodnike in kolesarje.

Pomembno vlogo pri povezovanju kulture in turizma ter ohranjanju kulturne dediščine v MONG imajo tudi turistična in kulturno turistična društva, ki s svojimi pestrimi programi delovanja ohranjajo tradicijo krajev in vasi ter jo skušajo prenesti na mlajše generacije. Društva so s svojimi akcijami poskrbela za vzpostavitev obnavljanja tradicionalnih običajev, oblikovanje izdelkov domače obrti in ohranjanje elementov nesnovne dediščine.

Ob ciljih, povezanih z obnovo in revitalizacijo nepremične ter vrednotenjem premične in žive kulturne dediščine, ki so opredeljeni v prejšnjem poglavju, je za razvoj destinacije ključen niz dejavnosti na področju povezovanja, izobraževanja, opolnomočenja nosilcev in promocije.

3.4.1. Temelji kulturno-turistične ponudbe

Identiteta mesta

Kljub temu, da Nova Gorica svojo edinstvenost gradi na dejstvu, da je po 2. svetovni vojni tako rekoč vzniknila iz močvirja ter da jo je močno zaznamovala meja, glavni prepoznavni znak mesta ostaja vrtnica. Četudi gre za element, ki je bil ob nastanku mesta umetno vpeljan in ne izhaja iz kulturne dediščine našega prostora, ostaja neizpodbitno dejstvo, da se je simbol vrtnice vse do danes ohranil v vizualni identiteti mesta. Prav tako ima vrtnica tudi veliko komunikacijsko vrednost in je z vidika turističnega grajenja identitete tudi »praktičen« slogan, ki pa ga bo potrebno bolj sistematično uporabiti za valorizacijo goriške turistične ponudbe ter razvijati na vseh ravneh. Primeri mogoče uporabe in interpretacije: vrtnica kot simbol zelenega in cvetličnega mesta, vrtnica kot simbol nečesa žlahtnega, listi vrtnice kot simbol pestrega festivalskega dogajanja, žlahtna aroma vrtnice kot simbol lokalne kulinarike ipd.

Vrtnica naj bo osrednja tema spremljevalne turistične ponudbe. Poskrbeti je treba za sistematičen razvoj gastronomske ponudbe, ki bo poleg vseh lokalnih posebnosti vključevala tudi jedi in pijače z aromo vrtnice ter za razvoj spominkov in daril na vrtnični osnovi na številnih prodajnih točkah v mestu ter za uporabo v protokolarne namene.

Kulturna dediščina

Kulturna dediščina MONG je premalo izkoriščena. V prihodnosti je preko temeljitega strokovnega premisleka potrebno nujno določiti tiste vsebinske elemente, ki imajo največji potencial za razvoj kulturnega turizma v urbanem okolju in na podeželju. Med enotami nepremične, premične in nesnovne kulturne dediščine, ki že generirajo zanimanje za območje MONG in spodbujajo turistični prihod, so:

- modernistično mestno jedro z zgodbo o nastanku mesta in obdobju socializma;
- okoliški dvorci in gradovi, še posebej grad Rihemberk;
- Frančiškanski samostan Kostanjevica;
- Laščakova vila s parkom;

- Trg Evrope;
- Sveta Gora;
- grad Kromberk s parkom in prireditvenim prostorom;
- Bohinjska železniška proga s Solkanskim mostom in stavbo železniške postaje;
- javne plastike, spomeniki in arhitektura, razpršeni po mestu;
- dediščina solkanskih mizarjev in povojnega pohištvenega dizajna ter drugih obrtnih tradicij;
- dediščina aleksandrink in drugih izseljenskih pojavov;
- dediščina 1. svetovne vojne.

Zeleno in trajnostno mesto

Zapisanost slovenskega turizma »zeleni barvi« ostaja tudi v prihodnje. Prav tako je oblikovanje zelenih urbanih središč razvojna smernica v modernem urbanističnem načrtovanju in pri revitalizaciji predelov, ki jih zaznamuje betonska gradnja 60-ih in 70-ih let prejšnjega stoletja. V Novi Gorici tudi že obstaja zamisel Simona Bizjaka o preoblikovanju mesta v mesto v parku, ki sicer sledi Ravnikarjevi osnovni zamisli, a zgolj kot izhodišču za novo idejo, za današnji čas. Nova Gorica naj bi se spremenila v »atraktivno zeleno džunglo, polno drevja, zelenic, kreativnih vrtov in ozelenitev, prijazno domačinom in zanimivo obiskovalcem«. Tovrsten koncept se prav tako lepo povezuje z napredno »kreativno dušo« mladega akademskega in festivalskega mesta.

Gastronomska ponudba

V središču mesta je potrebno poskrbeti za atraktivno lokalno ponudbo, ki naj moderne, urbane gostinske pristope kombinira z lokalnimi posebnostmi ter tako turiste nagovarja tudi k ogledu in okušanju kulinarčnih posebnosti podeželja, ki je z eno-gastronomskega vidika izjemno bogato, a v senci promocijsko bistveno bolje pozicioniranih Goriških Brd, pogosto spregledano.

V sodelovanju z gospodarstvom je potrebno kulturni ponudbi mesta zagotoviti prilagojeno delovanje gostinskih lokalov in predvsem dvig kakovosti in ambienta gostinske ponudbe v samem središču mesta. Izven urbanega središča je potrebno spodbujati domačnost in avtentičnost gostinskih obratov ter poskrbeti za njihovo aktivno promocijo, saj skozi njih turistom omogočamo doživljanje našega kulturnega okolja.

Festivalska dejavnost

V MONG potekajo številni dogodki in festivali, ki pa niso ne povezani ne koordinirani ter so zato premalo odmevni. Potrebno je centralizirati podporno festivalsko funkcijo in omogočiti večjo promocijo in prepoznavnost festivalskih dogodkov. Ob podpori že obstoječim je nedvomno potrebno razmisliti o novih festivalskih sklopih, pri čemer je treba krepiti čezmejno razmišljanje.

Čezmejnost in somestje

MONG mora pri razvoju kulturnega turizma izkoristiti priložnosti, ki jih ponuja lokacija ob meji ter se bolje povezovati s kulturno-izobraževalnimi ponudniki z italijanske strani z željo po postopnem kreiranju skupne kulturno-turistične ponudbe, ki je osnovana na osnovi medkulturne urbane kulture. Tu so pomembni predvsem dogodki, namenjeni širši, urbani publiki in iskanje sinergij z lokalnim gospodarstvom pri razvoju zabaviščne ponudbe.

V luči povezovanja z Gorico ostaja dejstvo, da mesti do sedaj nista uspeli poiskati dovolj kulturnih sinergij, ki bi vanju privabljal turiste. V okviru projekta razvoja čezmejnega turistično-urbanističnega načrta v okviru EZTS v letu 2018 je bilo ob pregledu turističnih proizvodov izpostavljeno veliko pomanjkanje čezmejnih turističnih proizvodov in itinerarjev, ki bi gradili na polpretekli zgodovini z mejo nasilno ločenih mest. Ta edinstvena zgodba medkulturnosti nudi številne priložnosti za razvoj modernih kulturno-turističnih itinerarjev v prihodnosti.

3.4.2 Medresorsko usklajeno delovanje kot predpogoj za sistematičen razvoj kulturno-turističnih vsebin

Ambiciozno zastavljene usmeritve zahtevajo koordinirano, strokovno in povezovalno delovanje deležnikov v MONG. Priložnost za koordinatorja tovrstne aktivnosti je v Zavodu za turizem, ki v letu 2019 začenja s svojim aktivnim delovanjem in bo moral primarno zagotoviti naslednje dejavnosti:

- kulturno-turistična znamka mesta;
- razvoj in trženje integralnih nosilnih in podpornih kulturno-turističnih proizvodov;
- razvoj modernih tehnik pripovedovanja lokalne zgodbe;
- vpeljavo digitalnih tehnologij v interpretacijo turističnih vsebin za večanje atraktivnosti kulturne dediščine;
- osredotočeno in ciljno trženje festivalske ponudbe;
- evalvacijo in spodbujanje infrastrukturnih investicij, sposobnih valorizirati obstoječe kulturno-turistične vire.

V okviru zavoda bi bilo smiselno zagotoviti tudi strokovno koordinacijo kulturno-turističnih vsebin, ki bi vodila deležnike na področju kulture in gospodarstva ter jim svetovala glede razvoja vsebin in aktivnosti, ki bi bile atraktivne za spodbujanje razvoja turizma.

Dolgoročne usmeritve:

- oblikovanje turistične ponudbe mesta skladno z njegovo identiteto;
- evidentiranje in valorizacija elementov dediščine, ključnih za razvoj turizma;
- izdelava izhodišč za oblikovanje programa zelenega in trajnostnega mesta;
- nadgradnja gastronomske ponudbe z lokalnimi posebnostmi;
- sistematičen razvoj festivalske dejavnosti;
- razvoj zgodovinske edinstvenosti in sedanjega utripa čezmejnega somestja v povezavi s kulturno-turistično ponudbo.

3.5 Kreativne industrije

Kulturne in kreativne industrije so relativno sodoben pojem, ki na nov način opredeljuje odnose med kulturo in umetnostjo ter inovativnostjo, gospodarstvom in razvojem v najširšem pomenu te besede. Ministrstvo za kulturo različne definicije tega pojma povzema v pojasnilo, da so kulturne in kreativne industrije dejavnosti, ki združujejo ustvarjalnost, proizvodnjo in distribucijo dobrin in storitev, ki so v svojem bistvu kultura.

Temeljijo na znanju in so delovno intenzivne. Vključujejo besedno, glasbeno, televizijsko in filmsko proizvodnjo in založništvo, umetno obrt in oblikovanje. Po nekaterih definicijah se temu pridružujejo še arhitektura, vizualna in izvedbena umetnost, šport, oglaševanje in kulturni turizem. Bistvo kulturnih in kreativnih industrij je podpiranje ustvarjalnosti in spodbujanje inovativnosti, kar vpliva tako na kulturno raznolikost kot na gospodarsko uspešnost. (Kulturne in kreativne industrije po slovensko, Ministrstvo za kulturo, 2011). Povezava med umetniškim ustvarjanjem in industrijo sicer nikakor ni nova, sodoben pa je pogled na vlogo in moč umetniškega ustvarjanja in kulture pri gradnji inovativne, razvojno naravnane družbe, ki je sposobna ustvarjati proizvode z visoko dodano vrednostjo.

Na območju MONG so kulturne in kreativne industrije razvijajoč se koncept. Prednost občine in širše Goriške so razvejana dejavnost visokotehnoloških podjetij ter inovacijsko naravnana znanstvena dejavnost, močni posamični nosilci dejavnosti na ravni gospodarstva, umetniškega ustvarjanja ter produkcije in akademske sfere ter pridobljena sredstva v okviru nekaterih večletnih nacionalnih in mednarodnih projektov, v katerih se povezujejo umetnost, tehnologija in znanost ter gospodarstvo in umetnost.

Glavni izziv je splošno nerazumevanje koncepta kreativnih in kulturnih industrij v tako imenovanih tradicionalnih gospodarskih panogah in lokalni politiki ter pomanjkanje kreativnega prostora za povezovanje znanosti, umetnosti in gospodarstva.

Dolgoročne usmeritve:

- vzpostavitev vozlišča kreativnih praks;
- spodbujanje pridobivanja novih projektov na tem področju;
- sistematično opolnomočanje in ciljno usposabljanje nosilcev na področju kulture, gospodarstva in javne uprave za izkoriščanje razvojnega potenciala kreativnih industrij.

4. Javna infrastruktura za kulturo

4.1 Pregled javne infrastrukture

4.1.1 Nepremičnine, namenjene opravljanju kulturne dejavnosti

Na podlagi sklepov Mestnega sveta MONG so bile doslej za javno infrastrukturo na področju kulture razglašene naslednje nepremičnine (in oprema), ki so namenjene opravljanju kulturne dejavnosti:

1. Goriška knjižnica Franceta Bevka Nova Gorica, Trg Edvarda Kardelja 4, Nova Gorica;
2. Kulturni dom Nova Gorica, Bevkov trg 4, Nova Gorica;
3. Grad Kromberk, Grajska ulica 1, Kromberk;
4. Vila Bartolomei, Pod vinogradi 2, Solkan;
5. Točka ZKD (Parkirna hiša »A«), Ulica Gradnikove brigade 25, Nova Gorica (prostor, dan v uporabo Zvezi kulturnih društev Nova Gorica za namen ljubiteljskih kulturnih dejavnosti);
6. Objekt Mostovna (dana v uporabo Zavodu za neinstitucionalno kulturo Masovna);
7. Grad Rihemberk.

Rast kulturnih potreb na strani uporabnikov in pričakovani standard kulturne ponudbe, rast kakovosti in obsega kulturne produkcije ter druge ambicije na strani goriških kulturnih ustvarjalcev pa so danes pogosto v razkoraku z obstoječo javno infrastrukturo za kulturo. Ti problemi bodo podrobneje izpostavljeni v naslednjih poglavjih.

4.1.2 Druga infrastruktura na področju kulture

Poleg javne infrastrukture na področju kulture v MONG se za izvajanje kulturnih dejavnosti uporabljajo tudi številni drugi objekti (npr. šole, telovadnice, javne površine, prostori po krajevnih skupnostih, sakralni objekti ipd.), ki sicer niso razglašeni za javno kulturno infrastrukturo, so pa za izvajanje in razvoj kulturnih dejavnosti, še posebej v izven mestnem okolju, velikega pomena.

Objekti po KS, ki se (med drugim) uporabljajo za izvajanje kulturnih aktivnosti:

Krajevna skupnost	Ime objekta
Banjšice	Dom KS
Branik	Kulturni dom Branik
Branik	Kulturni dom Sp. Branica
Branik	Kulturni dom Preserje
Čepovan	Kulturni dom
Dornberk	Prostori KS (last MONG)
Gradišče nad Prvačino	Kulturni dom
Grgar	Kulturni dom
Grgarske Ravne-Bate	Kulturni dom
Kromberk - Loke	Dom KS
Lokovec	Kulturni dom v Zgornjem Lokovcu
Lokve - Lazna	Prostori KS (last MONG)
Osek - Vitovlje	Prostori KS
Ozeljan - Šmihel	Grad Ozeljan (last MONG)
Prvačina	Kulturni dom
Ravnica	Dom KS Ravnica
Rožna Dolina	Kulturni dom v Stari Gori
Solkan	Prostori KS z dvorano (last MONG)
Solkan	Bivša Karavla (z dvorano in pokritim kotalkališčem)

Šempas	Kulturni dom
Šempas	Stara šola - prostori KS
Trnovo	Kulturni dom
Nova Gorica	Dom KS - Galerija Frnaža

Šole, vrtci in športni objekti

Za izvajanje kulturnih dejavnosti se uporabljajo tudi prostori, kot so avle, telovadnice in učilnice v šolah, Gimnazija Nova Gorica razpolaga tudi z gledališko dvorano.

Za večje kulturne prireditve se koristijo tudi športni objekti (npr. telovadnica OŠ Milojke Štrukelj).

Sakralni objekti

Sakralni objekti sodijo med pomembne zgradbe v občini, saj jih obiskujejo verniki in turisti, ki si jih ogledujejo kot pomembne zgodovinske spomenike, obenem pa se nekateri uporabljajo kot koncertni prostor za glasbene prireditve predvsem zaradi dobre akustike in ambienta.

Zasebni objekti

V MONG se za izvajanje kulturnih dejavnosti uporabljajo tudi objekti v zasebni lasti (npr. galerije).

4.2 Vlaganje v javno infrastrukturo za kulturo

MONG bo poleg opredelitve najpomembnejših infrastrukturnih projektov na področju kulture posvetila posebno pozornost optimalni izkoriščenosti obstoječe infrastrukture, predvsem z vzpodbujanjem preglednega in dinamičnega sodelovanja med nosilci dejavnosti. Posvetila se bo identifikaciji in oživitvi odprtih javnih prostorov kot prizorišč kulturnih dogodkov in iskala možnosti za kulturno oživitev degradiranih prostorov v mestu in na podeželju.

4.2.1 Večji infrastrukturni projekti na področju kulture do 2026

Vzpostavitev novega kulturnega centra

V obdobju, za katerega se sprejema ta strateški dokument, je vzpostavitev novega kulturnega centra osrednji infrastrukturni načrt MONG na področju kulture. Center je bil kot prioriteta opredeljen že v predhodnem LPK. Nova Gorica potrebuje nov večnamenski kulturni center, v katerem bi prostor našla sodobno opremljena koncertna dvorana z vsemi potrebnimi spremljajočimi prostori, filmska dvorana, mestna galerija, dodatna dvorana za razvoj kongresne dejavnosti in t. i. »družabni prostori« (art cafe, art shop, knjigarna ...). Tak arhitekturno atraktivno zasnovan kulturni center bi omogočal izpeljavo večjih in zahtevnejših glasbenih in drugih umetniških ter kongresnih dogodkov, saj z zdajšnjimi prostorskimi kapacitetami v mestu ne moremo več slediti razvoju kulturno-umetniške ponudbe in željam občinstva. Del tako zgrajenega centra bi kot tržno izjemno zanimiv lahko predstavljal izziv za management kulturnega centra in posledično manjšo obremenitev za ustanovitelja glede financiranja letnega programa oziroma vzdrževanja.

Ureditev Trga Evrope

Trg Evrope je osrednja stična točka med Novo Gorico in Gorico ter simbolni in urbanistični temelj gradnje sodobnega somestja in spodbujanja povezanega kulturnega prostora. Mestni upravi sta dosegli konsenz o usklajenem urejanju trga, ki naj bi postal skupni kulturni in družabni prostor (dnevna soba) obeh mest, zanimiva točka za turistične ogleda ter smiselni urbani prehod med dvema mestnima tkivoma. Zasnovo za obnovo trga bo dal mednarodni arhitekturni natečaj.

Oživitev Železniške postaje in revitalizacija obmejnega pasu

Železniška postaja je najstarejša stavba v mestu. Le del stavbe trenutno služi njenemu prvotnemu namenu, večinoma pa se uporablja za poslovne prostore in stanovanja. Med opaznimi kulturnimi

javnimi vsebinami v stavbi so stalna zbirka Goriškega muzeja o meji, Kulturno-informacijska stična točka in pisarna skupine za pripravo kandidature za EPK 2025. MONG se z družbo Slovenske železnice dogovarja o možnostih zagotovitve pravice uporabe prostorov. V vsakem primeru je nujen postopek ponovnega osmišljanja in revitalizacije dragocene stavbe, ki bi lahko služila tudi kot kulturno središče goriškega somestja. Stavba je središče pasu ob meji, ki prečka mestno tkivo in teče od Rožne Doline (Pristave) do Solkana in zahteva temeljit in celovit urbanistični premislek.

Vozlišče kreativnih praks

MONG želi sistematično in načrtno investirati v sodobne kulturne prakse, predvsem pa v interdisciplinarno naravnano sodelovanje kreativnih in kulturnih industrij z znanostjo in visokimi tehnologijami. Poglavitni namen tega sodelovanja je doseči družbeni in gospodarski preboj ter zvišati kakovost bivanja, s tem pa tudi privlačnost mestne lokacije oziroma regije. Še posebej se potreba po takšnem središču pojavlja v luči razvoja srednjega in visokega šolstva v Novi Gorici ter njune povezave z gospodarstvom, predvsem na področju spajanja umetnosti in novih umetniških praks z raziskovanjem v tehniki in naravoslovju. MONG bi z vozliščem kreativnih praks oživila degradirano mikro-lokacijo v središču mesta, ki bi se kasneje lahko celo programsko razširila na nadaljnje prostore in jih s tem revitalizirala glede na različne mikro-lokacijske smernice in potrebe. Vozlišče bi delovalo kot odprta platforma za vse, ki bi želeli aktivno sodelovati pri sodelovanju kreativnih in kulturnih industrij z znanostjo in visokimi tehnologijami, od kulturnih društev in gospodarskih subjektov do akademije, inštitutov univerze in zainteresiranih posameznikov. Znotraj tovrstnih interdisciplinarnih povezav umetniki, znanstveniki, inženirji, raziskovalci in strokovnjaki z drugih področij skupaj z otroki, mladimi in splošno javnostjo napovedujejo in ustvarjajo, pa tudi razmišljajo o prihodnosti. Vozlišče naj bi predvidoma zajemalo razstavni prostor, prostor za delavnice in druge (tudi neformalne) izobraževalne oblike, modularni laboratorijski oziroma izdelovalni prostor in opremo, programe mreženja ter gostinske, komercialne in administrativne površine.

Obnova vile Bartolomei

V kompleksu je bila 2012 zgrajena nove upravna stavbe s kustodiat. Elaborat, izbran na javnem arhitekturnem natečaju, pa predvideva še gradnjo nove stavbe za restavratorske in konservatorske delavnice, prizidka k Vili Bartolomei, gradnjo predavalnic in večnamenske manjše dvorane kot poseben objekt ter rekonstrukcijo zidu in parkovne ureditve na južni strani kompleksa. Zemljišča, na katerih stojijo objekti, so v lasti MONG. Trenutno pa si prostor kompleksa Vile Bartolomei zavod deli z drugo institucijo Ministrstva za pravosodje. Nadaljevanje že začete investicije je tako pogojeno s preselitvijo zaporov na drugo lokacijo. Vila Bartolomei nima ogrevanja in sanitarij, zato je objekt trenutno le pogojno primeren za razstavne dejavnosti. Zavod ima za izgradnjo konservatorsko restavratorskih delavnic (v sklopu že izgrajenega kustodiata), za prizidek k Vili Bartolomei (ki vključuje tudi servisne prostore) in za obnovo parka Vile Bartolomei vsa potrebna dovoljenja in projektno dokumentacijo za izvedbo, vključno z načrti za opremo.

Obnova gradu Kromberk

Amfiteater v parku ob gradu Kromberk je v zadnji letih s pestrostjo mnogih dogodkov zaživel ter postal pomembno prizorišče mesta Nove Gorice, prepoznaven je tudi v širšem okolju. Še vedno, in z večanjem števila prireditev še bolj, pa so aktualni manjkajoči servisni prostori: garderobe za nastopajoče in sanitarije za obiskovalce. Ob rednem investicijskem vzdrževanju gradu Kromberk bo potrebno posodobiti notranjo opremo v objektu: ureditev sten, stropov in deloma tlakov v razstavnih prostorih. Posodobiti je potrebno posebno razsvetljava, ki je v funkciji osvetljevanja eksponatov in sistem za obešanje slik in tiskovin. Pod stenami in stropi je potrebno izvesti sodoben razvod instalacij, saj je sodobno predstavljanje premične in nesnovne dediščine neločljivo povezano z novimi digitalnimi mediji.

Nadgradnja Točke ZKD Nova Gorica

Sodobni časi zahtevajo sodobne prostorske rešitve, zato bi glede na razvoj društvene dejavnosti in njeno predvideno rast potrebovali vsaj še eno večnamensko dvorano za vaje in produkcijska sodelovanja društev, ustrezne prostore za izvajanje likovne dejavnosti, prostore za hrambo kostumov, rekvizitov in opreme ter dodatne prostore za administracijo in arhiv.

4.2.2 Optimalna zasedenost kulturne infrastrukture

Posebno pozornost je potrebno nameniti skrbi in pravilni rabi ter optimalni zasedenosti kulturne infrastrukture. Posebej se spodbuja, da se obstoječe sodelovanje med javnimi zavodi in neodvisnimi kulturnimi organizacijami dodatno poglobi tako, da javni zavodi, ki upravljajo s prostori, v skladu z zakonskimi omejitvami, nudijo svoje prostore tistim projektom in programom, ki se skladajo z njihovimi programskimi usmeritvami.

4.2.3 Javni odprti prostori

Ker je Nova Gorica mediteransko mesto, je treba posebno pozornost nameniti javnim odprtim prostorom, kot so trgi, ulice, parki in ploščadi. Zunanji dogodki, kot so festivali, koncerti, ulično gledališče, predavanja in druge oblike kulturnega združevanja prebivalcev so pomemben način oživljanja mestnih predelov ali vasi, najbolj neposreden način spoznavanja kulture s strani prebivalcev ter najbolj viden in prepoznaven del mestne kulture s strani obiskovalcev. Zato je pomembno, da se tudi zunanje dogodke na primeren način časovno usklajuje, da se določi javne lokacije, kjer MONG želi spodbuditi dogajanje in pretok ljudi, uredi osnovno infrastrukturo (elektriko, osvetljavo, vodo ...) in spodbuja kulturno dejavnost tudi tako, da projekte, ki so v javnem interesu, oprsti plačila uporabnine javnih zemljišč in drugih administrativnih stroškov.

Odprti mestni prostori, ki jim je glede na njihove lastnosti in položaj v urbanem tkivu smiselno posvetiti pozornost in razviti njihov potencial, so med drugim:

- Borov gozdiček;
- Bevkov trg;
- park pri Bevkovem trgu;
- travnik pred občinsko stavbo;
- ploščad Silvana Furlana;
- amfiteater gradu Kromberk;
- skate park;
- Trg Evrope.

4.2.4 Revitalizacija degradiranih prostorov

Primeri dobre prakse centra Mostovna in Carinarnice, ko sta degradiran industrijski in upravni objekt zaživela kot kulturni središči, mora biti osnova za podobne projekte v prihodnosti. MONG mora pripraviti popis objektov v javni lasti, ki bi jih lahko oživili s kulturnimi vsebinami s posebnim poudarkom na industrijski dediščini v mestu, bivanjski dediščini, povezani s procesom gradnje sodobnega mesta in naselbinski dediščini v vaških jedrih. Na področju občine se poleg omenjenih javlja potreba po še mnogih drugih prostorih, predvsem za potrebe rednega delovanja kina, galerijskega programa, koncertov ipd. Po drugi strani je v mestu nekaj zapuščenih stavb oz. večjih prostorov, ki bi lahko bili namenjeni kulturi. Potreben bi bil reden dialog med kulturnimi akterji in občinsko upravo MONG, ki bo omogočal tvorjenje novih kulturnih programov in temu primerno urejanje prostorov zanje. Posebno pozornost je treba posvetiti vzdrževanju in obnavljanju mreže kulturnih domov in prireditvenih dvoran v krajevnih skupnostih.

4.2.5 Dolgoročne usmeritve za krepitev javne infrastrukture za kulturo:

- MONG si bo prizadevala za ohranjanje in postopno povečevanje števila in površine prostorov, namenjenih kulturni dejavnosti;
- skrbela bo za pregled nad infrastrukturo ter usklajevala in dopolnjevala načrte obnov in investicijskega vzdrževanja s posebno pozornostjo do objektov na podeželskem območju MONG;
- MONG si bo v sodelovanju z nosilci prizadevala za optimalno izkoriščenost infrastrukture za kulturo;
- razvijala bo potencial odprtih javnih prostorov ter preverjala možnost, da se kulturnim dejavnostim nameni degradirane prostore v javni lasti.

5 Podporne aktivnosti za razvoj kulture v mestni občini

Za optimalni razvoj kulture, promocijo ter uveljavljanje pravice prebivalcev do kulture in njenih dobrin je pomembno poskrbeti, da v občini delujejo instrumenti podpore, ki kulturnim producentom omogočijo primerno prepoznavnost in stremijo k višanju kvalitete, tudi prek spodbujanja (mednarodnega) mreženja in učenja novih produkcijskih praks ter k širjenju njihovega delovanja in vpliva onkraj meja občine.

5.1 Informiranje

Eden izmed pomembnejših vidikov poznavanja in razširjenosti kulturnih vsebin med prebivalstvom ostaja splošno informiranje. Čeprav se je zdelo, da se bo sčasoma celoten pretok informacij selil v virtualni prostor, se je izkazalo, da to ni povsem tako in da je danes pomembno, da za različne namene promocija poteka po različnih platformah od socialnih omrežij do bolj tradicionalnih medijev, kot so radio ali plakatna mesta. Pomembno je, da se tudi k promociji kulturnih dogodkov pristopi sistematično. To pomeni, da se na primeren način vodi promocijo večjih projektov, katerih namen je doseči nacionalno in mednarodno raven, pa tudi manjših, ki sredstev za promocijo in primerne znanja nimajo. Zato MONG omogoča dostopnost nosilcem kulturnih dejavnosti do sledečih kanalov informiranja in promocije:

- profili na socialnih omrežjih občine in drugih javnih služb;
- redne komunikacijske in promocijske dejavnosti Zavoda za turizem;
- oglaševalske kampanje ob dogodkih in nizih dogodkov;
- plakatna mesta;
- novinarske vsebine.

5.2 Zaposlovanje in izobraževanje akterjev na področju kulture

5.2.1 Zaposlovanje

Na ravni EU je kultura eden pomembnejših zaposlovalnih in donosnih sektorjev, pri nas pa je stanje slabše. Z omilitvijo ukrepov o prepovedi zaposlovanja in napredovanja so se razmere v javnih zavodih izboljšale, čeprav je pomanjkanje sredstev za zaposlovanje še vedno aktualno. S problemi zaposlovanja se srečuje tudi nevladni sektor.

Glede na trenutno stanje je pomembno, da MONG načrtuje postopno zaposlovanje v javnih zavodih ter nudi pomoč nevladnemu sektorju npr. pri nacionalnih razpisih za zaposlovanje v kulturi s kritjem dodatnega deleža.

Zaposlitve v nevladnem sektorju, javna dela in študentsko delo so lahko vstopna točka za profesionalizacijo v kulturi. S pridobivanjem primernih znanj in kompetenc ter prepoznavanjem njihovega potenciala je lahko mladim omogočeno zaposlovanje v javnih zavodih ali samozaposlovanje v kulturi.

Kultura je lahko tudi pomembna vstopnica za odpiranje delovnih mest, zanimivih za visoko izobražene mlade posameznike, kar lahko pomembno vpliva na demografsko, ekonomsko in socialno sliko v teh skupnostih.

5.2.2 Izobraževanje

Delo v kulturi zahteva nenehno spremljanje sodobnih trendov in tehnologij, zato je izobraževanje v kulturi zelo pomembno. Z rednimi izobraževanji delavci v kulturi gradijo svojo strokovno širino in tako prispevajo k razvoju lokalnega kulturnega okolja.

Poleg različnih oblik izobraževanj, udeleževanja konferenc in spremljanja dobrih praks v Sloveniji je bistvenega pomena tudi poznavanje stroke in smernic razvoja v tujini.

5.3 Razvoj občinstva

V času, zasičenim z različnimi bolj ali manj kakovostnimi vsebinami, je pomembno, da se kakovostna vsebina sreča z obiskovalcem, ki jo zna ceniti in iz nje črpati, kot tudi je pomembno, da jo zna oceniti, torej da obiskovalec ali porabnik kulturnih dobrin ni le pasivni opazovalec, temveč je aktivni soustvarjalec. Zahtevno občinstvo, zahtevni porabnik kulturnih dobrin je ključni element kulturne krajine. Zato je izrednega pomena, da se že od mladih nog na ustrezen način predstavlja kulturo v vsej svoji raznolikosti. Pomembno je, da se nadgradi obstoječe (že uspešno) sodelovanje med različnimi zavodi in šolami tudi z nekoliko bolj zahtevno in strateško zastavljenim obšolskim programom, ki bi spodbujal poleg spoznavanja različnih zvrsti umetnosti tudi aktivno participacijo, učenje umetniških tehnik in veščin in (samo)organizacije procesa v kulturi, saj umetnost in kultura ni le končni produkt, temveč celoten proces. Pri tem je ključnega pomena sodelovanje z nacionalnimi koordinatorji kulturno umetnostne vzgoje, ki že imajo znanje s tega področja in ki imajo že vzpostavljene programe in mehanizme za razvoj občinstva, saj ti lahko izobraževalnim ustanovam močno olajšajo dostop do kulturnih institucij.

Prav tako je izrednega pomena, da obstajajo strukture in programi, namenjeni študentom, s poudarkom na tistih, ki se selijo v mesto, da lahko izkoristijo svoje potenciale in izvršijo svoje ideje ter s tem soustvarjajo goriško kulturno krajino ter se nenazadnje integrirajo v prostor in postanejo aktivni in transformativni del le-tega.

Nenazadnje je izrednega pomena vključiti tudi tisti del nekoliko starejšega prebivalstva, ki je zaradi različnih razlogov izgubil afiniteto do kulture.

Pri vključevanju obeh skupin, tako mladih kot starejših, pa je nujno zasledovati logiko »od spodaj navzgor«, torej skupaj z njimi razvijati programe, za katere sami menijo, da jih potrebujejo in ne »od zgoraj navzdol«, razvijati programe za njih.

Ob naštetih dejavnostih za razvoj občinstva so za MONG še posebej pomembni specifični programi aktivnosti za aktivacijo čezmejnega občinstva, tako da bodo ljubitelji kulture z obeh strani meje pripravljeni in sposobni uživati v kulturni ponudbi v obeh državah.

Prav tako mora Občina posebno pozornost nameniti prebivalcem podeželskih krajevnih skupnosti, ki so iz logističnih razlogov do določene mere deprivilegirani pri dostopu do kulturnih vsebin ter drugim socialno šibkejšim skupinam.

5.4 Kulturno-umetnostna vzgoja

Kulturno-umetnostna vzgoja (v nadaljevanju: KUV) je področje na presečišču vzgojno-izobraževalnega in kulturnega sektorja. Temeljni namen KUV je pri posamezniku vzbuditi željo in potrebo po lastnem sodelovanju v kulturnem in umetniškem izražanju ter uživanje v umetniškem izražanju drugih. KUV prispeva k razvoju posameznikovega dejavnega odnosa do kulture, spodbuja njegovo domišljijo, ustvarjalnost, iniciativnost, inovativnost in tolerantnost. Razvijanje teh veščin omogoča posameznikovo osebno rast, spodbuja različne načine mišljenja in ravnanja ter predstavlja osnovo za družbo, ki temelji na znanju, ustvarjalnosti in strpnosti. Cilji KUV se z medpodročnimi povezavami in dejavnostmi uresničujejo v celotnem vzgojno-izobraževalnem procesu v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah. Uresničevanje ciljev KUV prispeva tudi k razvijanju splošne kulture.

V javnem interesu MONG je skrb za kakovostne kulturno-vzgojne programe in projekte na vseh področjih kulture ter omogočanje čim širšega dostopa do teh programov in projektov otrokom in mladim v občini ter vzpostavitev učinkovitega sistema obveščanja. Cilj je, da se vrtčevski otroci, učenci in dijaki v čim večjem obsegu udeležujejo kulturnih dogodkov. Ta trenutek se prepoznavni in kakovostni programi KUV izvajajo na podlagi letnih programov in strateških načrtov javnih zavodov s področja kulture. Potrebno je še okrepiti njihovo promocijo s ciljem, da se še poveča število mladih uporabnikov.

V MONG ima aktivno vlogo v kulturno umetniški vzgoji otrok in mladih na glasbenem, filmskem in likovnem področju javni zavod Kulturni dom. V SNG Nova Gorica že leta uspeva Amaterski mladinski oder - program za mlade gledališnike amaterje in abonma Goriškega vrtiljaka (Mali in

Veliki polžek). Goriški muzej vodi svoj pedagoški program, s katerim želi vzbuditi zanimanje za kulturno dediščino našega prostora ter s tem okrepiti zavedanje o pestri preteklosti Goriške in posledično krepiti identiteto lokalnega območja. Za bralno kulturo v vzgojno izobraževalnem procesu skrbi Goriška knjižnica Franceta Bevka. Z različnimi programi in dejavnostmi mlade nagovarjajo tudi nevladne organizacije in programi ljubiteljske kulture.

Opaziti je bistvene razlike v pestrosti ponudbe in načinu informiranja o programih s strani posameznih kulturnih izvajalcev, pa tudi razlike med šolami glede koriščenja teh programov. Razlogi za odstopanja so lahko različni: od pomanjkanja primerne ponudbe kakovostnih programov za določene ciljne skupine, različna dostopnost, ustreznost terminov, cena programov, slaba oz. neprimerna informiranost itd. Analiza stanja v MONG kaže, da za javne zavode s področja kulture predstavlja velik izziv predvsem sodelovanje s srednjimi šolami, saj srednješolci veljajo za manj zainteresirano publiko, medtem ko se vzgojno izobraževalni zavodi srečujejo s stroškovnim problemom (cena vstopnic in prevoz). Znano je, da se šole zunaj mestnega jedra velikokrat ne odločijo za obisk kulturnih dogodkov ali pa v veliko manjši meri v primerjavi s šolami s sedežem znotraj mesta. Zaradi prepletanja vsebin, dejavnosti in vlog različnih sodelujočih deležnikov je nujno skrbno skupno načrtovanje izvedbe projektov KUV.

5.5 Pomoč pri črpanju evropskih sredstev

Eden večjih problemov v razvoju kulture na Goriškem je pomanjkanje usposobljenih ljudi za črpanje evropskih sredstev in s tem dvig delovanja na višjo raven. Dolgoročno je treba razmišljati o vzpostavitvi Evropske projektne pisarne kot samostojne enote ali organizacijske enote znotraj obstoječih oblik, ki bi bdela nad kulturnimi organizacijami, spodbujala mreženje, se vključevala v mednarodne povezave, predvsem pa bi imela pregled nad projekti in bi bila sposobna projektnega vodenja. Pomemben izziv je tudi pomoč pri likvidnosti v obveznem deležu: MONG mora razmisliti o institutu, prek katerega bi omogočila, da bi bile ustanove in organizacije sposobne financirati evropske projekte.

5.6 Regionalna mreža

Za optimalni razvoj kulturnega sektorja in večjo dostopnost kvalitetne kulture (uresničevanje javnega interesa in pravice do kulture) je nujno, da kulturno udejstvovanje predvsem večjih kulturnih organizacij (tako javnih kot zasebnih) nemoteno deluje onkraj meja občin, tudi z namenom širjenja programa, širjenja publike ter močnejšega sodelovanja na teritoriju in nenazadnje jačanja pomembnosti in ugleda kulture v mestu samem. Za ta namen predlagamo, da se med različnimi občinami v Goriški statistični regiji, ki predstavlja naravno gravitacijsko okolje mestu Novi Gorici, vzpostavi neke vrste kulturna regija za projekte in programe, ki bistveno presegajo ožjo lokalno raven. Smiselno bi bilo razmisliti o delovnem telesu na področju kulture znotraj Sveta regije kot že vzpostavljeni neformalni koordinaciji županov. Eden od ciljev takšnega delovnega telesa bi morala biti priprava izhodišč za medobčinski razpis za večje regionalne dogodke, ki se dogajajo znotraj več krajev iz različnih občin oz. ki imajo partnerje iz različnih občin in so regijsko relevantni.

5.7 Razvijanje enotnosti somestja

Ena izmed najpomembnejših nalog Nove Gorice v prihajajočih letih, še posebno z vidika kandidature za Evropsko prestolnico kulture, bo nedvomno razvoj somestja z italijansko Gorico. Dobro integrirani mesti, ki si delita tako javne službe kot tudi funkcije, bosta nedvomno evropska posebnost in vzor za vse obmejne kraje v Evropi in svetu. Kultura je za tvorjenje takšnega skupnega prostora nadvse pomembna, predvsem iz kreativnega in reflektivnega vidika, torej z novim razumevanjem skupnega prostora in skupnih projektov, kot tudi iz predstavitvenega vidika, saj je kultura usmerjena k ustvarjanju prostorov, kjer se ljudje spoznavajo in družijo. Hkrati pa je razvoj somestja pomemben tudi za razvoj kulturnega sektorja, saj je ta poleg tega, da pridobi nov prostor dela, povabljen k

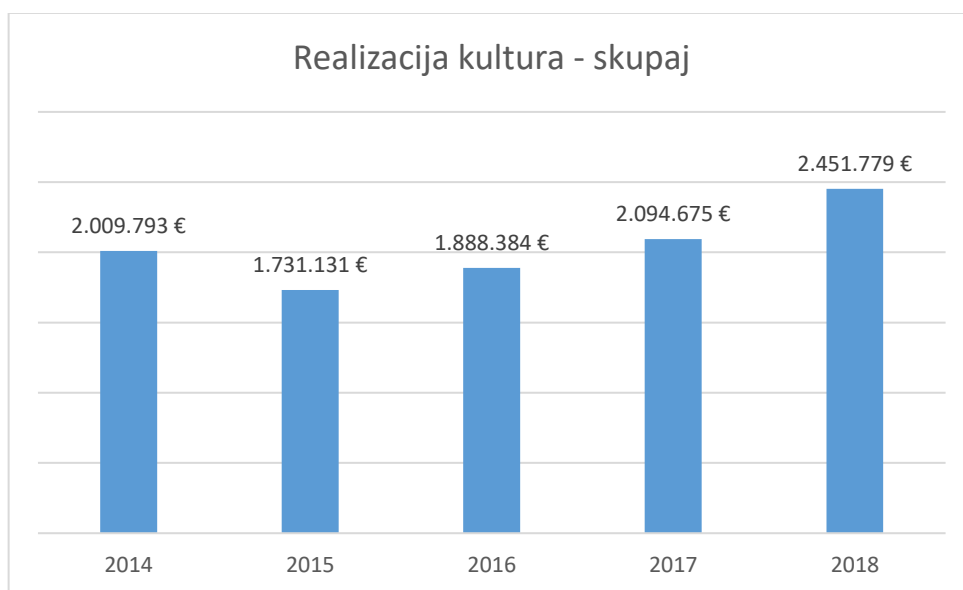
soustvarjanju z novimi akterji iz druge države in kulture. Motor takšnega razvoja bi lahko bil tudi že ustanovljeno Evropsko združenje za teritorialno sodelovanje (v nadaljevanju: EZTS), ki bi s tem pridobilo nove naloge in pomembnost, denar za projekte bi pa lahko črpalo prek evropskih skladov. Tovrsten razvoj bi pripomogel k novim, kompleksnim kulturnim projektom, zanimivim na globalni ravni. Zasledujoč ta široki cilj, sta pomembna razmislek o vzpostavitvi skupnega razpisa prek EZTS za kulturne projekte s partnerji na obeh straneh meje in dejavnostjo na območju celotnega somestja in vzpostavitev široko dostopne, večjezične informacijske platforme, ki bi jo upravljali MONG in Občina Gorica ter bi hkrati služila kot središčna kulturna oglasna deska za prebivalce obeh občin, kanal za čezmejno prehajanje informacij in dostopna točka za tuje obiskovalce in goste. MONG postopoma snuje tudi skupno kulturno strategijo z Občino Gorica, kar bi bil edinstven primer v evropskem prostoru.

Dolgoročne usmeritve:

- zagotavljanje in krepitev dostopa nosilcev dejavnosti na področju kulture do informacijskih in komunikacijskih kanalov ter vključevanje kulture v komunikacijske in promocijske strategije;
- iskanje priložnosti za vzpodbujanje in podporo izobraževalnim dejavnostim za zaposlene v javnih zavodih in nevladnem sektorju ter prostovoljce in vzpodbujanje sodelovanje med kulturnim in izobraževalnim sektorjem;
- usklajevanje in podpora programom kulturno-umetnostne vzgoje in razvoja občinstva s posebnim poudarkom na čezmejnem občinstvu v sodelovanju s sosednjo Občino Gorica;
- izdelava izhodišč za postopno oblikovanje pisarne, ki bo služila kot podporni mehanizem za pridobivanje in črpanje evropskih sredstev za kulturne projekte;
- zavzemanje za medobčinsko sodelovanje in aktivna vloga MONG pri pobudah za usklajevanje in povezovanje kulturne politike občin v regiji;
- iskanje inovativnih rešitev za vzpostavljanje tesnejšega in bolj učinkovitega čezmejnega povezovanja na področju kulture.

6 Financiranje kulture v MONG

Kultura je ena glavnih sestavin identitete Nove Gorice in tako v najširšem pomenu besede dejavno sooblikuje njeno podobo. Iz tega razloga MONG izkazuje javni interes pri podpori še posebej tistih vsebin, ki bistveno prispevajo k spodbujanju ustvarjalnosti, ohranjanju in razvoju kulturne dediščine, k izboljšanju kvalitete življenja ljudi ter k razvoju občine kot celote. MONG zagotavlja sredstva za dejavnost javnih zavodov s področja kulture, za projekte s področja ohranjanja nepremične kulturne dediščine, za programe s področja ljubiteljstva, za programe ZRC SAZU ter sredstva za projekte s področja nevladnega sektorja. V spodnjem grafu in tabelah so navedeni podatki, ki se nanašajo na sofinanciranje kulturnih dejavnosti v MONG.

Graf 1: Realizirana proračunska sredstva za kulturo v obdobju 2014–2018 (v €)

Iz Grafa 1 je razvidna višina sredstev, ki jih je MONG v letih 2014–2018 namenila za programe s področja kulture. Med posameznimi leti je zaznati določena nihanja navzdol oz. navzgor, v letu 2015 so bila npr. sredstva znižana, ker so bile potrebne nekatere večje naložbe, v letu 2018 pa zvišana zaradi izvedbe oz. razširitve nekaterih prireditev. V tem obdobju se je za kulturne programe namenilo v povprečju 6 % proračunskih sredstev, kar sodi tudi v slovensko povprečje. Ob tem je potrebno opozoriti, da je delež sredstev, ki se v MONG namenjuje kulturi realno višji, saj so v grafu zajeta le sredstva, ki so zagotovljena v okviru proračunskih postavk na področju kulture (proračunsko področje št. 18). Del sredstev, ki se namenja kulturnim programom, se nahaja tudi znotraj drugih proračunskih postavk (npr. sredstva za izvedbo investicijskih projektov s področja kulture v okviru projektne pisarne; sredstva, namenjena kulturnim programom v okviru sredstev za krajevne skupnosti; sredstva za kulturno-turistične programe v okviru sredstev, namenjenih razvoju turizma itd.). Glede na to, da namena in višine sredstev znotraj navedenih drugih proračunskih postavk ne moremo natančno razmejiti, tudi v nadaljevanju prikazujemo le sredstva, ki so zagotovljena na proračunskih postavkah na področju kulture.

Namen izdatkov	2014	2015	2016	2017	2018	Povprečje za obdobje 5 let (%)
Nepremična kulturna dediščina	39.883	36.832	53.296	131.927	139.725	4 %
Premična kulturna dediščina	189.002	179.486	196.780	193.873	204.414	9,4 %
Knjižničarstvo in založništvo	973.675	909.126	975.447	1.023.407	1.035.158	48,3 %
Umetniški programi	430.895	369.310	401.904	444.427	439.937	20,5 %
Ljubiteljska kultura	160.175	136.818	152.133	189.322	188.265	8,1 %
Mediji in avdiovizualna kultura	11.499	10.000	10.000	10.000	10.000	0,5 %
Drugi programi v kulturi	204.661	89.557	98.042	101.715	434.277	9,1 %
SKUPAJ	2.009.790	1.731.129	1.887.602	2.094.671	2.451.779	100 %

Tabela 1: Realizirana proračunska sredstva za kulturo po namenu izdatkov v obdobju 2014–2018 (v €)

Iz Tabele 1 je razvidna poraba sredstev v letih 2014–2018 po posameznih področjih kulture, kot so navedena v proračunu MONG. V zadnjem stolpcu je navedeno povprečje porabe na posameznem področju kulture za celotno obdobje 2014–2018.

6.1 Financiranje javnih zavodov s področja kulture

Javni zavod	2014	2015	2016	2017	2018
Goriška knjižnica	970.585	958.000	967.000	1.050.300	1.036.158
Kulturni dom	543.396	476.000	488.186	516.036	544.437
Goriški muzej	157.056	100.000	114.000	111.500	119.414
SNG Nova Gorica	60.000	48.000	48.000	48.000	48.000
Skupaj	1.733.037	1.582.000	1.617.186	1.725.836	1.748.009
Odstotki	86,2 %	91,4 %	85,6 %	82,3 %	71,3 %

Tabela 2: Realizirana proračunska sredstva MONG, namenjena javnim zavodom v obdobju 2014–2018 (v €)

Iz Tabele 2 je razvidna višina realiziranih proračunskih sredstev, ki jih je MONG v posameznih letih namenila za delovanje in programe javnih zavodov s področja kulture, katerih ustanoviteljica oz. soustanoviteljica je MONG. V tabelo so vključeni tudi podatki, ki se nanašajo na javni zavod SNG Nova Gorica, katerega ustanoviteljica je država, ga pa MONG sofinancira (lokalni kulturni program). Drugi javni zavodi s področja kulture, katerih ustanoviteljica je država in jih MONG ne sofinancira, niso predmet obravnave tega poglavja.

V zadnji vrstici je naveden delež sredstev glede na celotna proračunska sredstva za kulturo, ki ga je MONG v posameznih letih namenila za sofinanciranje javnih zavodov s področja kulture.

6.2 Financiranje programov s področja ljubiteljstva

MONG preko JSKD OI Nova Gorica vsako leto preko javnega razpisa sofinancira programe kulturnih društev s področja ljubiteljstva.

Leto	Število prijaviteljev	Število sofinanciranih programov	Višina razpisanih sredstev (v €)
2014	23	34	96.480
2015	21	33	80.400
2016	21	35	87.400
2017	23	41	122.500
2018	24	48	124.000

Tabela 3: Število prijaviteljev in sofinanciranih programov na javnem razpisu za izbor kulturnih programov na področju ljubiteljskih kulturnih dejavnosti na območju MONG

Iz tabele 3 je razviden bistven porast sredstev za izvedbo javnega razpisa v letu 2017. Razlog je v tem, da so se sredstva v tem letu ponovno zvišala na primerljivo raven pred letom 2014. V obdobju od 2014 do 2016 je Zveza kulturnih društev razpolagala z neproračunskimi viri, zato so bila sredstva MONG za namen javnega razpisa v tem obdobju ustrezno znižana.

6.3 Financiranje nevladnega sektorja na področju kulture

MONG vsako leto preko javnega razpisa sofinancira kulturne projekte nevladnih organizacij in samozaposlenih na področju kulture v MONG.

Leto	Število prijaviteljev	Število sofinanciranih projektov	Višina razpisanih sredstev (v €)
2014	21	27	50.000
2015	24	29	40.000
2016	26	34	50.000
2017	27	34	60.000
2018	25	21	70.000

Tabela 4: Število prijaviteljev in sofinanciranih projektov na področju nevladnega sektorja v obdobju 2014–2018

Iz Tabele 4 je razvidno, da so se sredstva za sofinanciranje kulturnih projektov v zadnjih letih postopoma zviševala.

6.4 Sofinanciranje Raziskovalne postaje ZRC SAZU Nova Gorica

MONG sofinancira dejavnost ZRC SAZU Nova Gorica. Proračunska sredstva se namenjujejo za izvajanje projekta Zahodna slovenska narodnostna meja v luči sprememb časa ter ohranjanju in delovanju arhiva in knjižnice dr. Henrika Tume.

6.5 Povzetek ukrepov za dvig sredstev, namenjenih kulturi, v obravnavanem obdobju

6.5.1 Dvig proračunskih sredstev

MONG namerava v naslednjih letih postopoma dvigati sredstva, namenjena kulturi, pri čemer želi z usmerjanjem sredstev, skladno s strateškimi cilji, navedenimi v tem dokumentu, doseči dolgoročne pozitivne učinke. MONG namerava za projekte na področju kulture in preko večletnih razpisov nameniti dodatna sredstva.

Relevantnega dviga sredstev, namenjenih kulturi, ni mogoče doseči zgolj s prerazporejanjem sredstev iz proračuna MONG, zato bo MONG izvajala tudi ukrepe za povečanje sredstev iz drugih virov.

6.5.2 Povečanje regijske participativnosti

Uprava MONG si bo v okviru Sveta Severne Primorske (Goriške statistične regije) prizadevala za povečanje stopnje participativnosti občin v regiji pri financiranju kulturnih ustanov regionalnega pomena. Spodbujala bo medobčinske kulturne projekte, izmenjavo in sodelovanje med sorodnimi občinskimi ustanovami in med nevladnimi organizacijami, delovanje regijskih ustanov s sedežem v Novi Gorici na področju drugih občin v statistični regiji in druge dejavnosti, preko katerih bi s skupnim finančnim vložkom dosegli cilje, ki bodo razvojno relevantni za vse občine v regiji. MONG je v Svetu regije že spodbudila imenovanje občinskih predstavnikov, ki bodo sodelovali pri pripravi kandidature Nove Gorice za EPK 2025.

6.5.3 Povečanje priliva evropskih sredstev

Uprava MONG bo v sodelovanju s partnerji, pri čemer bo uprava odigrala vlogo povezovalca in koordinatorja dejavnosti, intenzivno iskala možnosti za pridobivanja sredstev iz različnih programov in mehanizmov Evropske unije tako za mehke vsebine kot za infrastrukturo na področju kulture. Projektna pisarna občinske uprave MONG bo preko redne komunikacije z nosilci dejavnosti preverjala obstoječe projektne osnutke, jih povezovala med seboj in vključevala v prijave na aktualne razpise. V ta namen bo uprava v projektni pisarni imenovala osebo, zadolženo za razpise na področju kulture.

6.5.4 Povečanje priliva sredstev iz državnega proračuna

MONG bo s skrbno in pravočasno pripravo dokumentacije in jasno opredelitvijo ciljev sistematično povečevala svoje možnosti za dostop do sredstev iz proračuna Republike Slovenije za gradnjo in obnovo infrastrukture. Pri prizadevanjih za povečanje sredstev iz tega vira bo aktivno podpirala ustanove na območju občine, ki jih deloma financira Republika Slovenija. Kulturno infrastrukturo bo, kjer bo mogoče, uvrščala v svoje razvojne programe.

6.5.5 Nadgradnja sodelovanja z zasebnim sektorjem

MONG si bo z usklajevalnimi aktivnostmi, ko bo mogoče, prizadevala za povezave med gospodarskim in kulturnim sektorjem, ki omogočajo pretok donatorskih in sponzorskih sredstev. Z zavedanjem, da slednja trenutno še vedno so, je pa predviden pretok le-teh med obema sektorjema v prihodnosti manjši, bo MONG vzpodbujala projekte na presečišču obeh sektorjev, v katerih se vzpostavlja skupni oziroma deljeni interes. Platformo gospodarstvenikov, ustvarjalcev in kulturnih menedžerjev, ki nastaja v procesu kandidature za EPK, bo skušala nadgraditi v stalno posvetovalno telo in akcijsko skupino. Preko razpisov bo za vlaganje v kulturno dediščino motivirala zasebne lastnike stavb. Gospodarstvo in umetniško ustvarjanje bo povezovala pri snovanju in izvedbi promocijskih aktivnosti. Posebno pozornost bo posvetila dvema področjema stika med gospodarstvom in kulturo: kulturnemu turizmu in kreativnim industrijam.

6.5.6 Financiranje Evropske prestolnice kulture

Uprava MONG si bo v fazi kandidature skupaj z ostalimi mesti kandidati v dialogu z Vlado Republike Slovenije intenzivno prizadevala, da Republika Slovenija nameni čim več sredstev mestu, ki bo v letu 2025 nosilo naziv. V dialogu z Občino Gorica in Deželo Furlanijo - Julijsko krajino si bo prizadevala za multiplikacijo učinkov sredstev, vloženih v kulturo na čezmejnem območju. Iz procesa kandidature za EPK v sodelovanju z Gorico bo začela graditi stalno čezmejno delovno telo za skupne projekte na področju kulture.

6.5.7 Evropsko združenje za teritorialno sodelovanje

V EZTS si bo MONG prizadevala, da se med projektne sklope v naslednji evropski finančni perspektivi (2021–2027) uvrsti skupne projekte s področja kulture in kulturne dediščine.

7 Strateški cilji

7.1 Nova Gorica kot pomembno umetniško in ustvarjalno središče

Nova Gorica želi postati mesto visokega kulturnega standarda in raznolikega kulturnega ustvarjanja, se umestiti med pomembna slovenska kulturna središča ter hkrati poiskati niše, znotraj katerih bo prepoznavna ne le v nacionalnem, temveč tudi v mednarodnem prostoru. MONG želi ohraniti tesne in obojesmerne stike med mestnimi, primestnimi in podeželskimi območji ter omogočiti medsebojno oplajanje skupnosti in njihovih prebivalcev.

Vzpostavitev novega čezmejnega kulturnega centra, v katerem bi bil prostor za umetniške, družabne in druge dejavnosti, ni le osrednji infrastrukturni projekt MONG na področju kulture. Nova, arhitekturno zanimiva stavba, umeščena v urbano okolje, je tudi izraz volje MONG, da dvigne raven kulturne dejavnosti v občini, poveže nosilce dejavnosti in poveča prepoznavnost mesta kot kulturnega središča.

Nova Gorica leži na meji Republike Slovenije, hkrati pa v središču transnacionalnega, večjezičnega območja. MONG želi razviti svoj čezmejni potencial, vzpodbujati sodelovanje na vseh ravneh in razvijati kulturo kot idealno polje medsebojne izmenjave, tako da krepí povezovanje med ustvarjalci in producenti ter čezmejno mobilnost občinstva. S tem želi prispevati k gradnji enotnega čezmejnega kulturnega prostora, ki bo krepil vlogo občine na mednarodni ravni.

MONG želi vzpostaviti razumevanje kulture kot ene od temeljnih podstatí ekonomskega in socialnega razvoja skupnosti. Zato bo kulturni razvoj v najširšem pomenu besede, ki presega umetniško ustvarjanje in zajema kulturo bivanja, snovno in nesnovno dediščino, vrednote in bogastva, organsko vključevala v svoje strateško načrtovanje in odločitvene procese.

Občina ima bogato kulturno tkivo, ki pa je na marsikaterem področju nepovezano, zaradi česar svojega kulturnega potenciala ne izkorišča v polnosti in tako ostaja na obrobju. Izkušnje kažejo, da je povezovanje med akterji ena od ključnih dimenzij kulturnega razvoja, saj poveča ustvarjalnost in pestrost pobud ter poveča kadrovske, organizacijske in finančne moči kulturnega sektorja.

MONG zato želi povečati sodelovanje: med kulturo in drugimi sferami (predvsem gospodarstvom in znanostjo), med kulturnimi ustanovami in nevladnim sektorjem, med občinami v regiji, s sosednjimi regijami in državami ter sodelovati na mednarodni ravni. Med naštetim je še posebej pomembno sodelovanje s sosednjo Gorico, s katero želi Nova Gorica ustvariti čezmejno somestje, ki bo za zgled drugim evropskim državam.

Povečanje sredstev za kulturo je pomemben del prvega strateškega cilja. Ukrepi na tem področju so zasnovani tako, da krepíjo prihodke iz drugih virov, ne le iz občinskega proračuna ter so skladni z načelom rasti na vseh javnih in gospodarskih področjih v občini. MONG želi preko vlaganja v kulturni sektor povečati prihodke lokalne skupnosti in ne preusmerjati sredstev v kulturo na račun drugih področij.

Sodobna infrastruktura je temelj žive in razvijajoče se kulturne skupnosti. MONG bo vzdrževala in nadgrajevala obstoječo infrastrukturo ter gradila novo. Strateško pomembne infrastrukturne naložbe so predvsem Kulturni center, Trg Evrope in Prostor inovacij in novih umetnosti. MONG bo upoštevala potrebe kulturnega razvoja tudi pri načrtovanju naložb v drugo infrastrukturo (denimo prometno, zelene površine, telekomunikacijsko in drugo).

Ob vsem naštetem so osnova kulturnega prostora ljudje. Z raznolikimi dejavnostmi želi MONG povečevati znanje in kompetence, pa tudi socialno varnost in avtonomnost zaposlenih v javnih zavodih, članov nevladnih organizacij in posamičnih kulturnih ustvarjalcev. Podpirati želi razvoj občinstva kot skupnosti razgledanih, informiranih, kritičnih posameznikov, ki prispevajo k razvojni moči občine, zato želi krepiti dejavnosti za motivacijo občinstva, še posebej mlajših generacij.

Cilj 1: Nov čezmejni kulturni center

Cilj predvideva preučitev možnosti vzpostavitve novega čezmejnega kulturnega centra kot osrednjega infrastrukturnega projekta na področju kulture v MONG s posebno pozornostjo do zagotovitve namenskih prostorov za: galerijsko dejavnost, koncertno dejavnost, filmsko dejavnost.

Aktivnosti

- izbor lokacije s preverbo prostorsko zakonodajnih in tehničnih parametrov;
- ocena primernosti lokacije (vrednost in časovnica);
- pridobitev sofinancerjev investicije.

Kazalniki

- izbrana in izvedljiva lokacija za vzpostavitev novega kulturnega centra.

Nosilci

- MONG

Ocena finančnih sredstev in finančni viri za obdobje 2019–2023

80.000 €; MONG

Cilj 2: Revitalizirana Trg Evrope in območje Železniške postaje z urbanistično zasnovano urbanega obmejnega pasu

Kompleksni cilj predvideva dejavnosti za obnovo skupnega trga med Novo Gorico in Gorico, obnovo in spremembo namembnosti stavbe Železniške postaje, urbanistični premislek o obmejnem pasu s ciljem ovrednotenja degradiranega območja in vzpostavljanja novih čezmejnih koridorjev ter vključitev celotnega območja v kulturno turistično ponudbo mesta.

Aktivnosti

- izdelava projektne naloge s strokovnimi podlagami;
- objava in izvedba mednarodnega arhitekturnega natečaja;
- izdelava projektne dokumentacije za izbrano rešitev.

Kazalniki

- izdelana in sprejeta idejna rešitev;
- obseg območja, vključenega v urejanje.

Nosilci

- MONG, EZTS

Ocena finančnih sredstev in finančni viri za obdobje 2019–2023

200.000 €; MONG

Cilj 3: Vzpostavljeno in delujoče knjigotrško središče

Vsebina cilja je oblikovanje knjigotrškega središča.

Aktivnosti

- pridobitev lokacije;
- vzpostavitev dogovora o partnerstvu s sodelujočimi akterji;
- določitev virov financiranja;
- izdelava projektne dokumentacije.

Kazalniki

- delujoče knjigotrško središče;
- površina prostorov, namenjenih dejavnosti.

Nosilci:

- MONG

Ocena finančnih sredstev in finančni viri za obdobje 2019–2023

Ni predvidenih finančnih posledic.

Cilj 4: Vzpostavljena večjezična informacijska platforma

Cilj predpostavlja postavitev sodobne, interaktivne digitalne platforme v sodelovanju z Občino Gorica, ki bo hkrati služila kot digitalno srečevališče in vir informacij o kulturnem in drugem dogajanju za prebivalce obeh mest (in s tem vzpodbuda za razvoj čezmejnega občinstva) ter informacijska vstopna točka za turiste in druge obiskovalce.

Aktivnosti

- priprava vsebinskih in strokovnih podlag z zasnovo;
- izbira izvajalca za izdelavo platforme;
- priprava dogovora o delovanju platforme in črpanju vsebin.

Kazalniki

- delujoča spletna platforma;
- število in struktura posamičnih obiskovalcev spletnega mesta;
- ocena povečanja deleža čezmejnega občinstva na kulturnih dogodkih.

Nosilci

- EZTS

Ocena finančnih sredstev in finančni viri za obdobje 2019–2023

30.000 €; MONG

Cilj 5: Uvedba večletnih razpisov za projekte v kulturi

Vsebina cilja je vzpostaviti večletne razpise, ki omogočajo bolj kontinuirano delo v nevladnem sektorju s ciljem dviga kakovosti in prepoznavnosti kulturnih vsebin na območju MONG.

Aktivnosti

- sprememba/sprejetje odloka;
- priprava in izvedba razpisa.

Kazalniki

- kvalitativni razvoj projektov;
- mednarodna partnerstva, nacionalna in evropska financiranja;
- število prijaviteljev.

Nosilci

- MONG

Ocena finančnih sredstev in finančni viri za obdobje 2019–2023

70.000 € letno od leta 2020 dalje; MONG

Cilj 6: Večja dostopnost in urejenost javnih površin in plakatnih mest

Vsebina cilja je omogočiti brezplačno uporabo zunanjih javnih površin v javni lasti za izvajanje dejavnosti in programov javnih zavodov na področju kulture in nevladnih organizacij s statusom v javnem interesu na področju kulture, izdelati pregledni seznam odprtih urbanih prostorov, ki imajo potencial, da se razvijejo v kulturne dejavnosti ali so ta potencial že uresničili, proučiti ureditev Ploščadi Silvana Furlana in prizorišča v Borovem gozdičku ter nosilcem javnega interesa omogočiti ugodnejši dostop do postavitve reklamnih objektov in uporabe plakatnih mest.

Aktivnosti

- sprememba/sprejem predpisa, ki ureja uporabo nepremičnin v lasti MONG;
- sprememba/sprejem predpisa, ki ureja uporabo plakatnih mest;
- identifikacija in ureditev odprtih prostorov, primernih za kulturne dejavnosti;
- proučitev ureditve Ploščadi Silvana Furlana;
- zasnova ureditve prizorišč v Borovem gozdičku.

Kazalniki

- obseg nepremičnin v lasti MONG, kjer se izvajajo dejavnosti s področja kulture.

Nosilci

- MONG

Ocena finančnih sredstev in finančni viri za obdobje 2019–2023

30.000 € - Ureditev prizorišč v Borovem gozdičku – 30.000 € (projektna dokumentacija); MONG

Cilj 7: Vzpodbujanje čezmejnega sodelovanja

Vsebina cilja je vzpodbujati in vzpostavljati čezmejno sodelovanje z Občino Gorica in širše s konkretnimi aktivnostmi med različnimi področji (poleg kulture tudi na področju mladine, zdravstva, socialnega varstva, vzgoje in izobraževanja, gospodarstva, prometa, trajnostnega razvoja...) in na različnih ravneh (skupni čezmejni abonmaji, skupna organizacija dogodkov, skupna promocija ...). Te aktivnosti že potekajo, kot prvi pogoj ustvarjanja somestja ta cilj navajamo posebej.

Aktivnosti

- spodbujanje sodelovanja na vseh področjih in ravneh;
- vidik čezmejnega sodelovanja vtakati v vse pore življenja ljudi na tem območju kot med izvajalce aktivnosti.

Kazalniki

- število izvedenih skupnih aktivnosti.

Nosilci

- MONG

Ocena finančnih sredstev in finančni viri za obdobje 2019–2023

Dodatna sredstva za ta namen niso potrebna, ker se čezmejno sodelovanje prepleta skozi celoten dokument LPK oz. dolgoročne usmeritve in cilje.

7.2 Goriška kot destinacija kulturnega turizma

Občina ima izjemne kulturne in naravne danosti za razvoj v prvovrstno evropsko turistično destinacijo, ki ne bo imela, kot doslej, prvenstveno ali izključno igralniškega značaja. Zato želi razviti historična prizorišča, ki bi bila zanimiva za turistični obisk, in jih posvetiti vsebinam ter dejavnostim, ki so skladne z zgodovinskim kontekstom, a tudi relevantne za sodobni trenutek, in pritegniti obiskovalce s sodobnim pristopom do predstavljanja dediščine ter kulturnih posebnosti občine preko najnovejših digitalnih orodij. Občina lahko s svojo bogato tradicijo in mediteranskim značajem ustvari celoletno, povezano ponudbo festivalov in dogodkov. MONG želi ustvariti prepoznavno blagovno znamko za mesto, katere ključni del je kulturna identiteta prostora ter povezati kulturno ustvarjalnost s ponudbo gastronomskega in športnega turizma.

MONG bo sledila globalnim trendom ter ciljem nacionalnih strateških dokumentov na področju turizma ter kulturni turizem umestila med prioritete delovanja novoustanovljenega medobčinskega Zavoda za turizem. MONG bo sistematično vlagala v podporne dejavnosti, z zavedanjem dvosmernosti odnosa med kulturo in turizmom: torej, da kulturne vsebine lahko pritegnejo obiskovalce ter hkrati, da je ustvarjalni vložek umetniških ustvarjalcev bistven pri ustvarjanju blagovne znamke regije, ki je eden od temeljev za njen turistični uspeh.

MONG se zaveda, da je turizem razvijajoča se gospodarska panoga ter da je kulturna dediščina dobra osnova za kulturni turizem le, če je predstavljena s sodobnimi tehnologijami (povečana resničnost, mapiranje itd.) in pristopi (pripovedništvo, doživetja itd.).

7.2.1 Cilji, dejavnosti, kazalniki in nosilci

Cilj 1: Kulturna identiteta, vključena v komunikacijsko in trženjsko podobo mesta.

Vsebina cilja je izpostaviti prepoznavne elemente mesta, predvsem vrtnico kot njegov simbol, in jih vtakati v prepoznavno identiteto mesta.

Aktivnosti

- oblikovanje in izvajanje komunikacijsko-trženjske strategije;
- usklajevanje med področji (kultura, turizem).

Kazalniki

- število obiskovalcev.

Nosilci

- Zavod za turizem

Ocena finančnih sredstev in finančni viri za obdobje 2019–2023

30.000 €; MONG

Cilj 2: Izbrani elementi dediščine za razvoj kulturno-turistične ponudbe v MONG

Vsebina cilja je identifikacija tistih elementov nepremične, premične in nesnovne dediščine, ki so lahko temelji za kulturno-turistične produkte.

Aktivnosti

- izdelava strokovnih podlag;
- sprejetje akcijskega načrta;
- zagotavljanje koordinacije kulturno-turističnih vsebin na Zavodu za turizem.

Kazalniki

- identificirani elementi;
- delež elementov, vključenih v aktivno, delujočo turistično ponudbo.

Nosilci

- Zavod za turizem

Ocena finančnih sredstev in finančni viri za obdobje 2019–2023

40.000 €; MONG

Cilj 3: Nova Gorica – festivalsko mesto

Cilj predvideva nadaljevanje organizacijskih in promocijskih dejavnosti za uveljavitev Nove Gorice kot festivalske destinacije.

Aktivnosti

- prilagoditev obstoječih mehanizmom za dodeljevanje sredstev za potrebe izvedbe festivalov;
- povezovanje akterjev v občini, na regijskem in čezmejnem območju;
- promocija znotraj komunikacijskih kanalov MONG.

Kazalniki

- nacionalna in mednarodna prepoznavnost festivalov;
- število skupnih aktivnosti za promocijo festivalske sezone;
- število festivalov;
- število obiskovalcev na festivalih.

Nosilci

- MONG

Ocena finančnih sredstev in finančni viri za obdobje 2019–2023

30.000 € letno od leta 2020 dalje; MONG

7.3 Obnovljena in oživljena kulturna dediščina

Ta cilj se deloma prekriva s prejšnjim, vendar ga tudi bistveno presega. Predpostavlja, da sta snovna in nesnovna kulturna dediščina vrednost sama po sebi, ne glede na morebitni ekonomski učinek njenega oživljanja. Cilj je usmerjen v varovanje, a tudi v predstavljanje kulturne dediščine javnosti, v omogočanje dostopa do dobrin kulturne dediščine vsem obiskovalcem in razvijanju zavesti o njenih vrednotah ter njeno uveljavitev kot trajnostni razvojni element. Pomembno je tudi odkrivanje novih elementov nepremične in premične ter žive dediščine in njihova valorizacija tako skozi vključevanje v sheme zaščite kot skozi manj formalne dejavnosti.

Pomemben del tega cilja so investicijski posegi, med katerimi sta najobsežnejša obnova in revitalizacija Gradu Rihemberk in Laščakove vile s parkom. Poleg tega pa tudi drugi posegi za investicijsko izobraževanje že obnovljenih stavb in postopno obnovo in oživljanje vaških jeder. Pomemben vidik obnove je oživljanje in osmišljanje stavbne dediščine. MONG si želi vzpostaviti multidisciplinarni dostop. Sodelovanje med občinsko upravo, stroko, lokalnim okoljem, umetniškimi ustvarjalci, nevladnimi organizacijami, gospodarstvom in zainteresirano javnostjo mora pripeljati do rešitev in vsebin, ki bodo spoštovale dostojanstvo stavbne dediščine, hkrati pa bodo trajnostne in vzdržne. Tak pristop naj bi blažil težave zaradi kroničnega pomanjkanja sredstev za obnovo in vzdrževanje stavbe dediščine.

Posebno pozornost bo MONG namenila tudi prepoznavanju nesnovne dediščine. Ta je ključni element revitalizacije stavbne dediščine in nenehno poustvarja odziv na svoje okolje, naravo in zgodovino ter zagotavlja občutek za identiteto in neprekinjenost s prejšnjimi generacijami, s čimer spodbuja spoštovanje do kulturne raznolikosti in človeške ustvarjalnosti. Cilj upošteva vpetost v širši regijski prostor in povezovanje med različnimi nosilci na tem področju, predvsem javnimi zavodi na področju dediščine in raziskovalnimi ustanovami.

Cilj 1: Vpis arhitekturnih in urbanističnih objektov in posegov v Novi Gorici v register dediščine

Vsebina cilja je evidentirati in ovrednotiti elemente, pomembne za arhitekturno dediščino 20. stoletja v mestu ter jih vpisati v register dediščine.

Aktivnosti

- evidentiranje elementov dediščine, ki niso vpisani v register;
- izpeljava postopkov do pridobitve ustreznega statusa.

Kazalniki

- število novo vpisanih enot kulturne dediščine.

Nosilci

- Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije (ZVKDS), MONG

Ocena finančnih sredstev in finančni viri za obdobje 2019–2023

Ni finančnih posledic.

Cilj 2: Priprava podlag za vzpostavitev mehanizma za podporo zasebnim lastnikom pri prenovi objektov na urbanem območju Nove Gorice in v območjih naselbinske dediščine MONG

Vsebina cilja je vzpostaviti podlage za mehanizem po vzoru projekta Ljubljana – moje mesto, ki bi vključeval pripravo ustreznih strokovnih podlag za potrebe prenove objektov v zasebni lasti ter izvedbo izobraževalnih akcij s ciljem podajanja usmeritev za prenavo objektov. Vsebina cilja je tudi postopoma izpeljati moderirane dialoge med stroko in civilno družbo v obliki delavnic, posvetov in drugih dogodkov s ciljem pridobiti vsebinska izhodišča in možnosti financiranja za revitalizacijo varovanih naselbinskih jeder na podeželju in njihovo vključitev v ponudbo kulturnega turizma.

Aktivnosti

- priprava podrobnih strokovnih podlag za aktivno varovanje naselbinske dediščine;
- evidentiranje pozitivnih in negativnih primerov obnove v naselbinskih jedrih;
- organizacija in usklajevanje delavnic za fizične osebe (lastnike) in nevladne organizacije;
- priprava odloka za izvedbo javnega razpisa za sofinanciranje prenov.

Kazalniki

- pripravljene strokovne podlage za urbano območje;
- zbirka primerov dobrih in slabih praks pri prenovi naselbinskih jeder;
- število in obseg delavnic, izobraževanj in drugih dejavnosti.

Nosilci

- MONG

Ocena finančnih sredstev in finančni viri za obdobje 2019–2023

50.000 € letno od 2021 dalje; MONG, EU

Cilj 3: Obnova in revitalizacija gradu Rihemberk

Cilj predvideva nadaljevanje že začelih postopkov za obnovo in oživitev gradu Rihemberk v Braniku.

Aktivnosti

- nadaljevanje vzdrževalnih in obnovitvenih del na podlagi sprejetih dokumentov;
- nadaljnje aktivnosti za pridobivanje sredstev na različnih razpisih;
- nadaljevanje aktivnosti za iskanje zasebnih partnerjev;
- organizacijske aktivnosti.

Kazalniki

- dodatne obnovljene površine;
- število obiskovalcev;
- število izvedenih dogodkov.

Nosilci

- MONG

Ocena finančnih sredstev in finančni viri za obdobje 2019–2023

100.000 € letno; MONG, EU

Cilj 4: Obnova in revitalizacija Laščakove vile s parkom

Vsebina cilja je statična obnova Laščakove vile ter obnova in revitalizacija parka ob stavbi.

Aktivnosti

- pridobitev veljavne projektne dokumentacije;
- sprejetje idejne zasnove za vsebine v vili in parku;
- izdelava izhodišč za vključitev območja v urbano tkivo;
- pridobitev sredstev iz mehanizma Celostnih teritorialnih naložb;
- odprtje parka za javnost.

Kazalniki

- število obiskovalcev.

Nosilci

- MONG

Ocena finančnih sredstev in finančni viri za obdobje 2019–2023

Ocenjena vrednost celovite prenove Laščakove vile s parkom znaša 6.879.593 €. Izvedba investicije je predvidena po fazah ter sofinanciranje iz drugih virov.

Cilj 5: Obnova vile Bartolomei

Cilj predvideva pripravo na gradnjo nove stavbe za restavratorske in konservatorske delavnice, prizidka k Vili Bartolomei, gradnjo predavalnic in večnamenske manjše dvorane kot posebnega objekta ter rekonstrukcijo zidu in parkovne ureditve na južni strani kompleksa.

Aktivnosti

- dogovor z Ministrstvom za pravosodje;
- določitev virov financiranja.

Kazalniki

- selitev dejavnosti Ministrstva za pravosodje na alternativno lokacijo.

Nosilci

- MONG, Goriški muzej

Ocena finančnih sredstev in finančni viri za obdobje 2019–2023

Ni finančnih posledic.

Cilj 6: Mapiranje urbanih prostorov

Vsebina cilja je digitalizacija urbanega okolja Nove Gorice in uporaba pridobljenih podatkov za spoznavanje, promocijo in trženje modernistične dediščine mesta.

Aktivnosti

- priprava monografije o Novi Gorici;
- izdelava spletnega portala o mestu;
- izdaja žepnic o najbolj značilnih arhitekturnih stavbah Nove Gorice.

Kazalniki

- število vsebinskih produktov.

Nosilci

- MONG

Ocena finančnih sredstev in finančni viri za obdobje 2019–2023

54.000 € v letih 2019 in 2020; MONG, EU

Cilj 7: Evidenca plastik

Vsebina cilja je izdelati celovit popis javnih plastik v mestu z izhodišči za njihovo vzdrževanje in obnovo ter za širitev obsega mreže javnih plastik v urbanem okolju.

Aktivnosti

- vzpostavitev evidence obstoječih spomenikov in javnih plastik v javnih prostorih v lasti MONG;
- vzpostavitev sistema za ustrezno programiranje izvedbe vzdrževalnih in prenovitvenih del.

Kazalniki

- evidenca plastik.

Nosilci

- MONG

Ocena finančnih sredstev in finančni viri za obdobje 2019–2023

25.000 € letno od leta 2020 dalje; MONG

Cilj 8: Vpisi v register nesnovne kulturne dediščine ter druge oblike zaščite in ohranjanja

Vsebina cilja je evidentirati elemente nesnovne dediščine za vpis v register RS.

Aktivnosti

- vpis košnje na Banjšicah v register;
- vpis kovaštva v Lokovcu;
- zaščita grba z vrtnico;
- iskanje možnosti za predstavitev mizarske dejavnosti v Solkanu.

Kazalniki

- vpisi v register.

Nosilci

- Goriški muzej

Ocena finančnih sredstev in finančni viri za obdobje 2019–2023

Ni finančnih posledic.

Cilj 9: Ovrednotenje in promocija dediščine aleksandrink

Vsebina cilja je niz dejavnosti za ovrednotenje in raziskovanje ženskega izseljenskega fenomena in njegova vključitev v ponudbo kulturnega turizma.

Aktivnosti

- obnova Hiše aleksandrink v Prvačini;
- zaključitev tematske poti aleksandrink.

Kazalniki

- obnovljena stavba,
- število obiskovalcev Hiše aleksandrink.

Nosilci

- MONG

Ocena finančnih sredstev in finančni viri za obdobje 2019–2023

210.000€; MONG, EU

7.4 Nova Gorica – mlado mesto

MONG v srednjeročnem obdobju na vseh ravneh in v vseh segmentih svojih strateških odločitev išče rešitve, ki ugodno vplivajo na demografsko sliko in izobrazbeno strukturo prebivalstva. Ker se povprečna starost v občini viša nekoliko hitreje kot na celotnem ozemlju države in je opazna smernica nižanja kakovostnih delovnih mest za profile z visoko izobrazbo, želi MONG ustvariti pogoje, ki bodo zaustavili beg možganov in povečali priseljevanje v občino. Ob delovnih mestih, urejeni infrastrukturi in drugih vidikih je nedvomno pomemben element, ki lahko odločilno vpliva na to, kako posamezniki izbirajo svoj kraj bivanja, kulturna živahnost. Z uresničevanjem strateškega cilja Nove Gorice kot pomembnega kulturnega in ustvarjalnega središča želi MONG povečati privlačnost občine. S strateškim ciljem Nova Gorica – mlado mesto pa v ospredje dodatno postaviti temo mladosti, tako v smislu mladih generacij kot v smislu prihodnjih trendov na področju umetnosti, znanosti in gospodarstva.

Nova Gorica, ki zaradi svojega nastanka po 2. svetovni vojni nosi simbolni naziv “mladega mesta”, želi otroke, dijake in študente aktivno in enakopravno vplesti v svoje kulturno tkivo, ne le kot občinstvo, ampak kot soustvarjalce vsebin. Tesneje želi povezati kulturne in izobraževalne ustanove ter okrepiti mestno ponudbo popularne kulture, ne le na klasičnih prizoriščih. Vzpodbujati želi ulično glasbo, ulično umetnost in drugo avtonomno umetniško produkcijo. Mladim želi omogočiti mednarodno vpetost in sodelovanje, vzpodbujati izmenjave in čezmejno prijateljstvo z bližnjo Italijo, s poudarkom na medsebojnem spoznavanju jezika in kulture soseda. MONG želi podpirati programe za podporo start-up podjetjem na področju kulture, odpirati skupne delovne prostore in mladim ponujati priložnosti za neformalno učenje, pridobivanje veščin ter nazadnje profesionalizacijo.

Novogoriško podeželje s svojimi naravnimi in socialnimi danostmi lahko odgovarja na želje mladih družin po sodobnem, zelenem, trajnostnem življenjskem slogu. MONG želi na podeželju izboljšati kakovost bivanja ne le preko nadgradnje infrastrukture (denimo kolesarskih poti ali telekomunikacijskih omrežij), temveč tudi z vlaganjem v kulturno in družabno bogastvo podeželskih skupnosti.

Nove tehnologije in sodobno razumevanje prepletanja med industrijo, umetnostjo in znanostjo ustvarjajo neslutene razvojne možnosti. Nova Gorica z bogatim zaledjem znanja in dejavnosti na področju novih umetnosti, s festivalom Pixxelpoint visokotehnoloških podjetij, znanosti in raziskovanja želi postati vodilna v državi in v širši evropski regiji na področju novih medijev in kreativnih industrij.

Cilj 1: Vozlišče kreativnih praks

Cilj je oblikovati vozlišče kot središče za nove medije in intermedijske ter sodobne umetniške prakse ter vozlišče kulturnih in kreativnih industrij.

Aktivnosti

- odprtje vozlišča kreativnih praks;
- vzpostavitev organizacijske strukture in identifikacija ter aktivacija deležnikov.

Kazalniki

- število dogodkov in projektov;
- število dejavnih subjektov.

Nosilci

- MONG

Ocena finančnih sredstev in finančni viri za obdobje 2019–2023

60.000 €; MONG

Cilj 2: Izhodišča za strategijo revitalizacije degradiranih prostorov

Smisel cilja je izdelati izhodišča za pregledni, digitalno podprti seznam degradiranih stavb in delov stavb na urbanem, suburbanem in ruralnem območju MONG ter identificirati potencialne za razvijanje teh prostorov v umetniške rezidence, ateljeje, prostore za vaje, manjša uprizoritvena prizorišča, skupne delovne prostore in druge kulturne dejavnosti.

Aktivnosti

- izdelava preglednega seznama degradiranih stavb in delov stavb;
- izdelava analize potencialov in razvojnih možnosti.

Kazalniki

- pregledni seznam.

Nosilci

- MONG

Ocena finančnih sredstev in finančni viri za obdobje 2019–2023

Ni finančnih posledic.

7.5. Evropska prestolnica kulture

Nova Gorica se je v letu 2017 odločila, da bo kandidirala za naziv EPK 2025. S tem se je predvsem zavezala, da bo v načrtovanje svojega kulturnega in siceršnjega razvoja vključila dolgoročni in multidisciplinarni pristop. Poleg ugleda in dviga prepoznavnosti mesta in regije naziv EPK 2025 prinaša tudi številne trajnostne učinke tako na intelektualni kot na materialni ravni. Dejavnosti, ki jih mora skupnost opraviti v okviru priprav na kandidaturo za EPK2025, so dobra priložnost, da občina in regija preverita svoje potencialne in pomanjkljivosti ne le na področju kulture, temveč tudi gospodarstva in določita svoje cilje in ambicije. Te pozitivne učinke sproži že kandidatura sama in v regiji ostanejo kot razvojni temelji ne glede na to, ali je kandidatura uspešna.

Nova Gorica se je za kandidaturo odločila zaradi prepričanja, da lahko njena zgodovinska izkušnja prispeva h krepitvi evropske ideje ter zaradi mnenja, da je EPK 2025 idealni okvir za razvojni preskok. Od samega začetka priprave kandidature je v območje EPK 2025 vključila, poenostavljeno, teritorij z avtomobilsko oznako »GO«. Gre torej za območje, ki zajema dolino Soče, Goriška Brda, Vipavsko dolino, Trnovsko-Banjško planoto in del Krasa ter sega na ozemlje vseh občin, članic Sveta regije in prečka državno mejo z Italijo ter zaobjema Gorico kot partnersko mesto in ozemlje Goriške pokrajine. Tako je poleg zgoraj navedenih prednosti proces priprave kandidature ustvaril tudi dragoceno znanje in razumevanje na ravni medobčinskega in čezmejnega sodelovanja.

Kandidaturo za EPK 2025 MONG organsko vključuje v vse svoje strateške dokumente in odločitve z zavedanjem, da pridobitev naziva prinese preboj za mesto le, če je lokalna skupnost temeljito pripravljena na to, da okrepi in izkoristi razvojne priložnosti EPK 2025. Hkrati MONG razume, da je intelektualna zapuščina kandidature lahko dragoceno izhodišče tudi, če mesto naziva ne pridobi.